هەوڵێكی بێ هوودە بۆ ڕەواندنەوەی ڕاستییەك.. سەدیق سەعید ڕواندزی

پەیوەندییەكی ئۆرگانیكی لە نێوان زمان و كۆمەڵگەدا هەیە و زمان ڕەنگدانەوەی ئەو هەڵومەرجە سیاسی و ژیاریی و كۆمەڵایەتیەیە، كە كۆمەڵگە تیایدا دەژیت. زمان، بە پێی گۆڕانكارییەكانی سەردەم، پێش دەكەوێت و زمانی ئێستا وەك زمانی دوێنێ نییە و لەگەڵ هەر دەركەوتەیەكی ژیاریی و مرۆیی نوێدا، زمانیش گۆڕانكاریی بە سەردادێت. ئیدی ئەو گۆڕانكارییانە، كاریگەریەتییان لە سەر زمان و فەرهەنگی زمان دەبێت و لەو ڕوانگەیەشەوە هەر سەردەم و قۆناغێك، زمانێكی تایبەتی خۆی هەیە، كە پەیوەستە بەو ئاگاییە هزریی و فەرهەنگییەی لە كۆمەڵگەدا بوونی هەیە. گەلێك جار ئەو گۆڕانكارییانە، چەمك و زاراوەی نوێ لەگەڵ خۆیان دەهێنن كە پێشتر بوونییان نەبووە. بۆ نموونە: تاكو كۆرۆنا وەك نەخۆشییەكی ڤایرۆسی دەرنەكەوت، وشەیەك بەو ناوە لە زمان و فەرهەنگی كوردی نەبوو، بەڵام ئێستا كۆرۆنا بۆتە بەشێك لە پێكهاتەی زمانەوانی فەرهەنگی ئێمە و بگرە نەتەوەكانی دیكەش. بە هەمان شێوە سی ساڵ لەمەوبەر، لە كۆمەڵگەی كوردیدا، وشەیەك نەبوو بە ناوی ([illegible]

2_

دوو ساڵێك لەمەو بەر، دیوانی ژنێك بە ناوی (زەینەب خان) چاپ و بڵاوكرایەوە. لەگەڵ بڵاوبوونەوەی، دەنگدانەوەیەكی گەورەی دروست كرد، چونكە لە پڕ خوێنەر بەرناوی ژنە شاعیرێك كەوت، كە پێشتر هیچ

دەنگ و ڕابردووێکی نەبوو. شیعرەکانی زەینەب خان، چ لە ئاستی ناوەڕۆك و چ لە ئاستی ڕوالەت و ڕوخساریی شیعریشدا، شیعری جوان و واتادار بوون، ئەمەش وایکرد کە کەسانێکی زۆر ئەم ژنە ، وەك ژنە شاعیرێکی بە توانا و داهێنەر و گومناو، بناسێنن و پەسنی خۆی و شیعرەکانی بدەن. تەنانەت خۆم یەکێك بووم لەوانەی کە وتارێکم لە بارەی شیعرەکانییەوە لە ڕۆژنامەی هەولێر نووسی و زەینەب خانم وەك شاعیرێکی بە تواناو لێهاتوو ناساند. ئەم شێوە ناساندنەی نووسەران بۆ ئەم ژنە شاعیرە گومناوە، بەردەوامی هەبوو، تاکو دواجار نووسەر و مامۆستای زانکۆ (سوداد ڕەسوڵ) لە ڕێیی لێکۆڵینەوەیەکی وردی ئەکادیمییانە و بابەتییانەی قووڵ، بە پشت بەستن بە خوێنەوە و هەڵسەنگاندنێکی وردی زمان و پێکهاتەی زمانەوانی ئەو سەردەمەی کە زەینەب خانی تیادا ژیاوە و بەراوردکردنی بە شیعرەکان، ئەو ڕاستییەی دەرخست کە ئەو شیعرانە، هی ئەو ژنە شاعیرە نین و دراونەتە پاڵ ئەو، یاخود دەستکاریی شیعرەکانی کراوە بە جۆرێك کە هونەرکاریی و ڕێکخستنێکی گەورەی زمانەوانییان بۆ کرابێت، تاکو وەك داهێنانێکی شیعری بدرێتە پاڵ زەینەب خان. لێرەو لەوێ، هەوڵدرا وەڵامی مامۆستا سوداد بدرێتەوە، بەڵام هیچ کام لەم وەڵامانە، بڕوا پێهنەر و لۆژیکی و زانتسییانە نەبوون، بەڵکو پتر کاردانەوە بوون و هەندێکیشیان لە سۆنگەی شارچیەتییەوە، وەڵامییان دایەوە. بێگومان ئەو وتارەی مامۆستا سوداد، بە یەکێك لە گرنگترین و بەهادارترین و مەعریفیترین وتار دادەنرێت، کە ڕاستی زەینەب خان و شیعرەکانی، بۆ هەمووان دەرخست و بە گەڕانەوە بۆ ئەو سەردەم و مێژووەی زەینەب خانی تیادا ژیاوە، هاوکات بە شەن و کەوکردن و شڕۆڤەکردنێکی وردی بونیادی زمانی نووسین و ڕۆشنبیری ئەو سەردەمە و هەڵسەنگاندنێکی وردی فەرهەنگییانەی زمان، ئەو ڕاستییەی دەرخست کە ئەو شیعرانە بە هیچ شێوەیەك گوزارشت لە زمان و سەرخانی ژیاریی و کۆمەڵایەتی ئەو قۆناغانەی ژیانی کۆمەڵگەی کوردی ناکەن و ناشێ زەینەب خان، زمانێکی دیکەی تایبەتی داهێنابێت، بە تایبەتیش لە سەردەمێکدا، کە دەیان شاعیر و داهێنەری وەك پیرەمێرد و گۆران و شێخ نوری و بێکەس و برایم ئەحمەد و ڕەفیق حیلمی و تۆفیق وەهبی و حوسێن حوزنی موکریانی و چەندانی دیکەی تیادا ژیاون. بەو مانایەی ناگونجێت، هوشیاریی کۆمەڵایەتی و هزریی ژنێك، لە پێشەوەی هوشیاریی دەیان منەوەری کورد بێت، بۆ سەردەمێکیش کە ڕەگەزی مێ نەك هەر بواری دەرکەوتنی نەبووە، بگرە لە هەموو مافێکیش بێ بەش بووە و ژنبوون خۆی لە خۆیدا، شوورەیی و نەهامەتییەکی گەورە بووە تەنانەت بە ئێستاشەوە مەبەستمان لە کۆمەڵی کوردەوارییە). بۆچوونکەی نووسەر، دەرەنجامی

بەراوردکردنێکی وردی فەرهەنگییانەی زمان و زمانی شیعری ئەو ژنە شاعیرەش بوو. بە بڕوای من وەك خوێنەرێك، ئەم وتارەی مامۆستا سوداد، هیچ گومانێکی لەوەدا نەهێشتۆتەوە، کە ئەو شیعرانە یا هی زەینەب خان نین، یان دەستکاریی کراون (هیوادارم خوێنەران وتارەکەی ناوبراو بخوێننەوە) دوای بڵاوکردنەوەی وتارەکەشی لە گۆڤارێکی سەنگینی وەکو ڕاماندا، جگە لە چەند سەرنجێکی ڕاگوزەر و نا بابەتییانەی چەند کەسێك، تاکو ئێستاش هیچ نووسەرێك نەیتوانیوە، وەڵامی ئەو گومان و بۆچوونە زانستییەی نووسەر بداتەوە. ئەوانەشی کە وەك وەڵام دەنووسرێن، لە ڕاستیدا نەك هیچ لەو ڕاستییە بنەڕەتییە ناگۆڕن کە لە نووسینەکەی ئەودا هەیە، بەڵکو بە جۆرێك لە جۆرەکان، دوورکەوتنەوەشە لەو بۆچوونانەی نووسەر.

لەو ڕوانگەیەوە، مامۆستا (پێشڕەوی سەید برایم) لە وتارێکیدا کە لە ماڵپەڕێکدا* بڵاویکردۆتەوە، بە تێگەیشتنی خۆی، وەڵامی گومانەکانی سوداد ڕەسول دەداتەوە و گوایە ئەو وەهمەی ڕەواندۆتەوە، کە نووسەر لە بارەی زەینەب خان هەیەتی. بەڵام هەرکەسێك وتارەکەی م [illegible] سوداد خستویەتییە ڕوو، ئەرگۆمێنتی لاوازن و تەنانەت بەشی زۆری وتارەکەی، دوورو نزیك پەیوەندی بە سەرنجەکانی نووسەرەوە نییە. بۆ نموونە دەنووسێت:([illegible] سوداد باسی زەینەب خان ناکات وەکو هەر کەسێك، بەڵکو شیعرەکانی بە وەهم دەزانێت، واتا ئەو قسە لە سەر دنیابینی ئەو ژنە و شیعرەکانی دەکات. دەشێ لێرە زەینەب خان وەك ژنێك کە خوشکی دڵداری شاعیربووە، ژنێکی هوشیار و تێگەیشتوو ببێت، بەڵام چ بەڵگەیەك هەیە کە ئەو شیعرە هونەرییانە هی ئەون؟ بە تایبەتیش کە لە دەرەوەی زمانی باوی ئەو سەردەمە، زمانێکی دیکەی شیعری بەرجەستە کردووە.

یەکێك لە گرنگترین بڕواهێنەرتین ئەو ئەرگۆمێنتانەی، م –سوداد لە بارەی گومان خستنە سەر ئەو شیعرانە خستوویەتییە ڕوو ئەوەیە، کە هاتووە بەراوردکردنێکی وردی زمانی شیعرەکان و زمانی ئەو سەردەمەی

کۆمەڵگەی کوردی، لە ڕووی واتاسازیی و بونیادی ڕێزمانەوانی کردووە و بەمەش دەریخستووە کە زمانی شیعرەکانی زەینەب خان، بە هیچ شێوەیەك زمانی سەرەتاکانی سەدەی بیستی کۆمەڵگەی کوردی نییە. ئەمە چ لە ئاستە میللییەکەی بێت، چ لە ئاستە بژاردەیەکەش بێت. بۆ ساغکردنەوەی ئەو بۆچوونەشی، م – سوداد، ئەرك و ماندووبوونێکی گەورەی بینیوە و گەڕاوەتەوە سەر نووسین و داڕشتنی ئەو قۆناغە و بەراودی کردووە بە شیعرەکان. ئەمە یەکێکە لەو ئەرگۆمێنتە بەهێزانەی، کە نووسەر لە بارەی شیعرەکانەوە خستوویەتییە ڕوو.
ئاخر ئەگەر لۆژیکیانەش بیربکەینەوە، ناشێ لە نێو دەیان شاعیر و ڕۆشنبیر و ڕۆژنامەنووسی ئەو سەردەمە، کە زمانی تێکستەکانیان پڕە لە وشە و دەستەواژەی عەرەبی و فارسی و بگرە تورکیش، ژنێك بە تەنها لە شوێنێکی داخراویی وەك قەڵاو لە شارێکی کۆنەپارێزی زۆر سوونەتی وەك هەولێری ئەو ساتدا، بێت بە زمانێکی ئەو پەڕی کوردییانە و پەتییانە شیعر بنووسێت. ئەمە خۆی لە خۆیدا، پرسیارێکی لۆژیکیانەیە. چونکە لە سەردەمێکدا، کە هێشتا زمانی کوردی بەو ئاستەی ئێستا پێشکەوتوو نەبووە، چۆن ژنێك ئەو ئاگایە زمانی و فەرهەنگییەی هەبووە، بە زمانێکی دیکەی جیاواز شیعر بنووسێت؟ چونکە زمان ڕەنگدانەوەی ئەو هەڵومەرجە کۆمەڵایەتییە کە کۆمەڵگە تیایدا دەژیت.
م_ پێشرەوە، هەوڵدەدات بە هێنانەوەی هەندێك پاسا و بەڵگەی بۆ هێز، بیسەلمێنێت کە نەخێر زەینەب خان شاعیرێکی هوشیار و تێگەیشتوو بووە و هەموو ئەو شیعرانەشی زادەی ئەو هوشیارییە و پاشخانە ڕۆشنبیرییەی خۆیەتی. لەو ڕوانگەیەشەوە دەنووسێت:
([illegible]) من نازانم بۆ ئەوەی لە دنیابینی و گوتاری شیعری شاعیرێك بگەین و بیکەینە پێوەرێك بۆ خوێنەوە و هەڵسەنگاندنی دەقەکانی، ئایا شیعرەکانی دەکەینە بنەما یان وێنەکانی؟ ئایا پێوەری شاعیربوونی ژنێك ئەوەیە، کە وێنەی بۆ سەرپێش گرتووە و ئەمەش مانای وایە شاعیرێکی ئازاد و یاخی و هوشیار بووە؟ ئەم جۆرە بەڵگانە، دەلالەتە لەوەی کە نووسەر نەیتوانیوە بە هەمان ئەو ئەرگۆمێنتانە، وەڵامی نووسینەکەی مامۆستا سوداد بداتەوە، کە دەیسلمێنن ئەو شیعرانە، بە هیچ جۆرێك زادەی ساڵانی بیستەکان و سیەکان نین. هەر لە درێژەی ئەو پاساو هێنانەوانەدا، م پێشرەوە دەنووسێت:
([illegible]

[illegible]
[illegible]) تا ئێره، دیاره كه زه‌ینه‌ب خان چۆن بووه، به‌ڵام هه‌ر له درێژه‌ی ئه‌و په‌سنه‌دا و بیست و سێ دێڕ دواتر، نووسه‌ر ئه‌و بۆچوونه‌ی خۆی بۆ ئه‌وه‌ی هه‌ست پێ بكات ڕه‌ت ده‌كاته‌وه، ئه‌مجاره‌یان ده‌نووسێت:
(زه‌ینه‌ب خان گووتوویه‌تی بۆیه به ناوی كچه كورد شیعر ده‌نووسم، تا له قسه و قسه‌ڵۆكی خه‌ڵكی به دووربم) پرسیاری من وه‌ك خوێنه‌رێك لێره‌دا ئه‌وه‌یه، ژنه شاعیرێك ئازاد و یاخی ، ڕۆشنبیر و تێگه‌یشتوو بێت، له ساڵانی سه‌ره‌تای بیست، بێ په‌چه و عه‌با هاتووچۆی كردبێت، چۆن سڵی له قسه و قسه‌ڵۆكی خه‌ڵكی كردۆته‌وه؟ ڕێی تێ ده‌چێت ژنێك باس له (جه‌ژنی ئایار و گرنگی خوێندن و وڵات پارێزیی و خه‌بات و هزر و بیر و خوێندنگه و نیشتمان) بكات و له‌وه واوه‌تریش دژ به كولتووری باوی ئه‌و سه‌رده‌مه ژیابێت، گوێ به قسه و قسه‌ڵۆكی خه‌ڵكی بدات؟ ئه‌گه‌ر به‌و وه‌سفه بێت، ئه‌وا زه‌ینه‌ب خان نه ئازاد، نه یاخی، نه پێشكه‌وتووش بووه، به پێچه‌وانه‌وه بگره دید و تێڕوانینی وه‌ك هه‌ر ژنه میللییه‌كی دیكه‌ی كۆمه‌ڵگه‌ی كوردی بووه، كه له به‌ر قسه و قسه‌ڵۆك، ناتوانن ئازادانه هه‌مووكار و ڕه‌فتارێك بكه‌ن. بێگومان هه‌ڵسوكه‌وت و ڕه‌فتاره‌كانی مرۆڤ، ڕه‌نگدانه‌وه‌ی ڕاده‌ی هوشیاریی و تێگه‌یشتوویی خۆیه‌تی. بۆیه ئه‌و شێوه بیركردنه‌وه‌یه، له بیركردنه‌وه‌ی ژنه شاعیرێك ناچێت، كه شیعره‌كانی ده‌یان جار له پێشه‌وه‌ی قۆناغه‌كه و بیركردنه‌وه‌ی باوی سه‌رده‌مه‌كه بوو بێت. ئه‌مه‌ش ئه‌وه‌نده‌ی تر ئه‌و ڕاستییه ده‌سه‌لمێنێت كه ئه‌و شیعرانه، هی زه‌ینه‌ب خان نین و دروانه‌ته پاڵ ئه‌و.
م.پێشڕه و له‌وه‌ڵامه‌كه‌یدا، هه‌وڵێكی زۆر ده‌دات، خۆی وته‌نی له پێناوی ڕه‌واندنه‌وه‌ی ئه‌و وه‌همه‌ی مامۆستا سوداد هه‌یه‌تی (كه من وه‌ك خوێنه‌رێك بڕوام وایه ڕاستییه و وه‌هم نییه) بۆیه‌شه درێژه به گه‌لێك باس و بابه‌ت ده‌دات، كه دوورو نزیك په‌یوه‌ندییان به نووسینه‌كه‌ی مامۆستا سوداده‌وه نییه. بۆ نموونه: دوو سێ لاپه‌ڕه‌ی له نووسینه‌كه‌ی بۆ ڕوونكردنه‌وه‌ی جه‌ژنی كرێكاران نووسیوه، له كاتێكدا كه‌سمان نییه مێژووی كرێكاران و ئه‌و جه‌ژنه نه‌زانێت، بۆیه ئه‌وه‌یان هیچ بایه‌خێكی نییه، به‌ڵكو ئه‌وه گرنگه وه‌ڵامی ئه‌و پرسیاره بداته‌وه، كه چۆن ژنێك له سه‌ره‌تای بیسته‌كاندا (جه‌ژنی كرێكار) كه ده‌سته‌واژه‌یه‌كی كوردییانه و په‌تییانه‌یه به‌كار دێنێت و كرێكار له بری (عه‌مه‌له) ده‌نووسێت؟ له كاتێكدا هه‌موو نووسینه‌كانی ئه‌و سه‌رده‌مه له بری كرێكار (عه‌مه‌له) به كاردێنن؟ دیسانه‌وه ئه‌و پرسیاره‌مان لا دروست ده‌بێت، تۆ بڵێی هوشیاریی و تێگه‌یشتوویی زه‌ینه‌ب خان وه‌ك ژنێكی ئه‌وكات، له پێشه‌وه‌ی هوشیاریی شاعیرو ڕووناكبیرێكی وه‌ك پیره‌مێرد و ڕه‌فیق حیلمی و بێكه‌س به نموونه بووبێت؟ بۆچی ئه‌وان نه‌یانتوانیوه،

ئەو دەستەواژە کوردییە پەتییانە دابهێنن، بۆچی ژنێك كە لە ترسی قسە و قسەڵۆكی خەڵكی بە ناوی ڕاستەقینەی خۆی شیعری نەنووسیوە، توانیویەتی ئەو دەربڕینانە لە ئاستی زمان و فەرهەنگدا دابهێنێت؟

هەر لە درێژەی نووسینەكەیدا، م پێشڕەو ئەمجارەیان دەنووسێت:

([illegible] 1930 [illegible] 1933 [illegible]) [illegible] ئەو بۆچوونە، گومانێكی گەورە هەڵدەگرێت، لە سەرێكەوە پرسیار ئەوەیە، ئەگەر ئەم وشەیە لەساڵی 1933 لە گۆڤاری هاوار هاتبێت، چۆن زەینەب خان سێ ساڵ پێشووتر لە شیعرەكانیدا بە كاری هێناوە؟ ئەمە لەلایەك، لەلایەكی دیكەوە، گریمان ئەگەر ئەم وشەیە لە گۆڤاری هاواریش هاتبێت، ئەوا دەبوو م پێشڕەو خۆی لەوە نەبوێرێت كە ئەم گۆڤارە، لە شام دەرچووە و شێوەزاری كوردانی خۆرئاواش بە ئێستاشەوە جیاوازە لە ئێمە، بۆیە ئاساییە ئەم وشەیە لە گۆڤاری هاوار هاتبێت، بەڵام بە هیچ جۆرێك ئاسایی نییە، ژنێك لە ساڵی 1930، واتا سێ ساڵ بەرلە گۆڤاری هاوار، دركی بەم وشە سیاسیی و هزریی و نەتەوەیی و شۆڕشگێڕییە كردبێت، ئەمەش لەبەر یەك هۆكاری زۆر سادە، كە مامۆستا سودادیش جەختی لێكردۆتەوە ئەویش ئەوەیە، زاراوەی (وڵاتپارێز) لە دوای نەوەدەكان و لەگەڵ هاتن و دەركەوتنی پەكەكە لە كوردستانی باشوور، لە نێو ئێمەدا دەبێتە دەستەواژەیەكی زمانەوانی. واتا وشەیەكە، پەیوەستە بە ئەدەبیاتی سیاسی و حزبی پەكەكەوە. ئەگەر تاكو تەرا لە سەردەمێكیشدا بەكار هاتبێت، ئەوا نابێتە بنەمایەك بۆ هەبوونی وشەكە بەشێوەیەكی زمانەوانی گشتی، چونكە هەموو دەربڕین و زاراوەیەك ئەو كاتە دەبێتە بەشێك لە زمان و فەرهەنگ، كە ئاماژەیەكی گشتی و زمانەوانی هەبێت و لە زمانی نووسین و دەربڕینی گشتیدا بەرجەستە بكرێت و ڕەنگبداتەوە. واتا ببێتە بەشێك لە زمانی باوی سەردەم ، نەك تاكە كەسێك بە كاری بێنێت. خاڵێكی دیكە كە لە نووسینەكەی م پێشڕەودا، جێگەی پرسیار و لە سەر وەستان و هاوكات دەتوانم بڵێم پارادۆكسێكی گەورەشی تێدایە، ئەو شیعرەی (مەلا ڕەئوف) ی باوك زەینەب خانە كە بڵاویكردۆتەوە. بە سەرنجدانمان لە ناوەڕۆكی شیعرەكە و ئەو وشەو دەستەواژانەی باوكی زەینەب خان لە شیعرەكەیدا بەكاری هێناون، هیچ گومانێك لەوەدا نامێنێتەوە، كە وەك م سوداد ڕەسول دەیڵێت، شیعرەكانی زەینەب خان هی ساڵانی بیست و سییەكان نیین و لە هەشتاكان و نەوەدەكان نووسراون. چونكە زمانی ئەو شیعرەی باوكی زەینەب خان، پڕە لە وشە و دەستەواژەی عەرەبی و دوورە لە كوردی پەتی و هاوكات یەكانیگیریشە، لەگەڵ زمانی نووسینی ئەو سەردەم، كە م سوداد، دوو نموونەی لێیانەوە لە ڕۆژنامەكانی

(ژیان و ژیانەوە) هێناوەتەوە.
لە شیعرەکەی مەلا ڕەئوفی باوکی زەینەب خاندا، ئەم وشە عەرەبییانە دەبینرێن (حەلی مشکلە، مەدح ، میسل ، ریات، حوسن، عەقل، فەهم) پرسیار ئەوەیە، ئەگەر زەینەب خان، لە تەمەنی بیست و چوار ساڵیدا، ئەو هەموو شیعرانەی بەو زمانە پەتییە نووسیبێت، چۆن هەمان زمان و دەربڕینیش لە شیعرەکەی مەلا ڕەئوفی باوکیدا نابینرێت؟ بۆچی باوکی لە بری وشەی (هزر) عەقل و لە بری وشەی (بیر) فیکر نەنووسیوە، وەك ئەوەی لە شیعرەکانی زەینەب خان هەیە؟ لە کاتێکدا ئەمانە باوك و کچ بوونە و پەروەردەی یەك ژینگەی خێزانی و کۆمەڵایەتی و کەسی و کولتووریی و فەرهەنگی بوونە؟ ئەمە لەلایەك، لەلایەکی دیکەوە ، لە ڕووی ئەزموونی ژیان و دنیا دیدەیی و خوێندەوە و زانست و زانیارییش، دەبێ مەلا ڕەئوف زۆر لە زەینەب خان ئەزمووندارتر بووبێت، کە واتا دەبێ زمانی ئەویش لە پێشەوەی زمانی زەینەب خان بێت.
دەکرێ پرسیارێکی دیکە بکەین، بۆچی هەمان ئەو زمانەی زەینەب خان، لە شیعرەکانی دڵداریش بوونی نییە؟ خۆ دڵدار یەکێك بووە لە دیارترین شاعیرانی ئێمە و لە ساڵانی چلەکاندا کۆلیژی مافی تەواو کردووە و خاوەنی تێکستی بە ناوبانگی ئەی ڕەقیبە ؟ ئەگەر بەراوردی شیعرەکانی دڵدار و زەینەب خان بکەین، سەدوو هەشتا پلە، هەست بەو جیاوازییەی زمان و فۆڕمی شیعری لە نێوان هەردووکیان دەکەین، چونکە زمانی دڵدار، وەك زمانی هەر شاعیرێکی دیکەی ئەو سەردەمە، تەژییە لە وشە و وێنە و دەربڕینی عەرەبی، بە پێچەوانەی زەینەب خانەوە کە باسی (وڵات پارێزیی) و (هزر) و (یەکی ئایار دەکات!).
هەر پەیوەست بەو باسە، وەك م سوداد دەیڵێت، بۆچی دڵدار لە بیرەوەرییەکانی، باسی زەینەب خانی نەکردووە و ئاماژەی بەوە نەداوە، کە خوشکێکی هەیە شاعیرێکی بە توانا و جواننووسە؟ هەڵبەتە زەینەب خان، خوشکی گەورەی دڵدار بووە، وەك لە دیوانەکەشی باس کراوە، کە دڵداری شاعیر ئەو گەورەی کردووە و زۆریشی خۆشویستووە و وەك دایکێك لە پەروەردەکردن و پێگەیاندنی ڕۆڵێکی مەزنی لە ژیانی دڵداری برای بینیوە، کاتێ دڵداریش دەمرێت، لاوانەوەیەکی بۆ دەنووسێت، ئەگەر تەنها ئەو پەیوەندییە و ڕایەڵەی ڕوحییەی نێوان دڵدار و زەینەب خان لە بەرچاو بگرین، ئەوا دەبوو دڵدار بە شێوەیەکی زۆر گەورە و خۆشەویست و دیار، ناوی زەینەب خان بهێنێت. چونکە سرووشتی ژیان وایە، باسی کەسێك ناکرێت، ئەگەر ڕۆڵێکی لە میانەی کۆمەڵایەتی و سیاسی و ڕۆشنبیری نەبینیبێت. ئەگەر پاساویش ئەوەبێت کە ئەو سەردەمە، بۆ ژن سەردەمێکی داخراو و دواکەوتوو بووە و ژن هیچ ڕۆڵێکی نەبینیوەو بێبەش بووە لە هەموو مافێکی،

ئەوا دیسانەوە دەبێ گومان لەو شیعرانە بکەین کە زەینەب خان نووسیویەتی. هەر لە درێژەی وتارەکەیدا م[illegible] [illegible] سوداد دەیڵێت، هەمووی هەڵەیە، بەڵام ڕاستییەکەی ئەوە م_ پێشڕەوە، نەیتوانیوە بە هەمان ئەرگۆمێنتی مێژوویی و ئەدەبی، ئەو ڕاستییەی کە م_ سوداد لە بارەی زەینەب خانەوە دەیڵێت، بڕەوێنێتەوە. بگرە لە زۆری شوێنی وتارەکەی بە دوودڵی و خۆپارێزییەوە، باس لە هەندێك وشە و دەستەواژە دەکات، چونکە بڕوام وایە ئەو خۆشی گومانی هەیە، ئەم هەموو وشە کوردییە پەتییانە، بەرهەمی ئەو ساڵانە بن، بۆیە گەر سەرنج بدەین، جۆرێك لە یەکلاییکردنەوە و یەقین لە ساغکردنەوەی بۆچوونەکانی نابینین، بەڵکو وەك خۆی دەڵێت هەوڵی نزیکیکردنەوە لە بابەتەکە دەدات. م پێشڕەوە دەنووسێت:([illegible]) [illegible]:(وشەی هزر پێش نەوەدەکان هەبووە) بەڵام م.سوداد باس پێش نەوەدەکان ناکات، بەڵکو دەڵێت وشەکە لە بیست و سییەکان بوونی نەبووە) بێگومان ئەگەر بە وردی وتارەکەی مامۆستا سوداد بخوێنینەوە، بە ڕاستی زۆر پرسیاری لۆژیکی، گومانی گەورە و دوودڵیمان لە بەرانبەر ژنێك بە ناوی زەینەب خان بۆ دروست دەبێت. بۆچوونەکانی ئەو دەریدەخەن، کە زەینەب خان، شاعیر نەبووە، ئەو شیعرانەشی کە دراونەتە پاڵ ئەو، لە شیعری هەفتا و هەشتاکان دەچن، چونکە نە لە ڕووی ناوەڕۆکەوە، نە لە ڕووی فۆرمی شیعریشەوە، شیعرەکانی بە هی ئەو سەردەم ناچن. تەنانەت دەستنووسەکانیشی کە لە پاشکۆی دیوانەکە بڵاوکراونەتەوە، بە ڕێنووسی ئەو کاتەن، کە پیتی نوێ و ڕێنووسێکی جیاوازتر لە قۆناغی بیستەکان و سییەکان دێتە ئاراوە. من وەك خوێنەرێك لێرەدا ،نامەوێت ئەو سەرنجە ڕەخنەییانەی م سوداد بڵێمەوە، بەڵام لە پەراوێزی ئەو سەرنجانەوە، خوێنەر پرسیاری بێ وەڵامی لا دروست دەبێت. بۆ نموونە: زەینەب خان شیعرێکی لە ساڵی 1930 نووسیوە و وشەی (مێژوو) ی بەکارهێناوە. ئەو سەردەم تەنها (تاریخ) بەکار هاتووە، باشە چۆن زەینەب خان درکی بەم وشەیە کرد؟ ئەگەر خۆمان لەوەش ببوێرین، شتێکی دیکە جێی سەرنجە ئەویش ئەوەیە کە (ئەمین زەکی بەگ) لە ساڵی 1931 کتێبەکەی بە ناوی (خولاسەیەکی تاریخی کورد) بڵاَوکردۆتەوە. پرسیار ئەوەیە، ئەگەر وشەی (مێژوو) پێشی ئەو بەرواره هەبووبێت، بۆچی ئەمین زەکی، ناونیشانی کتێبەکەی بە (تاریخ) ی عەرەبی دەنووسی و بە (مێژوو) ی کوردی نەنووسیوە؟ خۆ ئەو مێژوونووسێکی بە تواناو دیاربووە؟ ئەی بۆچی لە ناوەڕۆکی

کتێبەکەشیــدا، وەك ئــەوەی م □□□□□ □□□□□□□□□ □□□□ □□□□ (□□□□□) □
□□□□□□□□□□ □□ □□□□□ □□□□□ □□□□□ □□□□□□ □□□ □□ □□□□□□□□□□□□ □□ □□□□ 1930
□□□□ (□□□□□□□□□□) □□□□□ □□□□□□□ □□□□□□ □ سوداد زۆر بوێرانە و بێ
منەتانە، سەرپشکمان دەکات لەوەی کە هەموو ئەدەبیاتی کوردی لە
ساڵی سییەکانەوە تا هەشتاکان بخوێنینەوە، بزانین وشەی
ئاشتەوایيان تێدایە. لە بەرانبەر ئەم سەرنجانەدا، بە داخەوە
م□□□□□□ □□ □□□□□□ □ □□□□□ □□□□□□□□□ □□□□□□□□ □□ □□□□□□□ □□□□□□ □□□□ □□
□□□□ □□□□□□□□□□□ □□□□□ □□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□ □□ □□□□□□□□□□□□
□□□□□□□□. □□□□□ □□□ □□ □□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□ □□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□□ □□
(□□□□□□□□□□□ □ □□□□□) □□□□□□ □□□ □□ □□□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□ □□□□□□□□□□□□
□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□ □ □□□□□□ □ □□□□□ □□□□ □□□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□□□□ □□□□□□□□
□□ □□□□□□ □□□□□□□□□ □ □□□□□□□ □□□□□ □□□ □□□□□ □□□□□ □سوداد کردوویەتی
و بڕواهێنەرە. خاڵێکی گرنگتر ئەوەیە، ئەگەر زەینەب خان شاعیر
بووە، بۆ چی لە ماوەی شەست و سێ ساڵ تەمەنی خۆیدا، تاکە یەك شیعر
و یەك ڕستەشی لەو هەموو گۆڤار و ڕۆژنامە و بڵاوکراوانە
بڵاونەکردۆتەوە، کە لەو کات دەرچوونە؟ لە کاتێکدا هەموومان
دەزانین شاعیران لەو توێژەن، کە هەڵپەی بڵاوکردنەوەی شیعرییان
هەیە، بە تایبەتیش یەکەم شیعر و سەرەتای ئەزموونی شیعرییان.
ئەمەش پرسیارێکی زۆر عەقلانی و بەجێیە، کە مامۆستا سوداد دەیکات و
بێ وەڵامە.

3

ئێمە لەم وتارەماندا، بەرگریی لە مامۆستا سوداد ناکەین، چونکە
خۆشبەختانە وتارەکەی ئەو، پێویستی بە داکۆکیکردن نییە و بگرە زۆر
بڕواهێنەر و عەقڵانی و لۆژیکیشە، تەنها دەمەوێت باس لەوە بکەم کە
دەبێ واز لەو نەریتە بێنین بە زۆر (خەڵکی هیچ لە باردانەبوو)
بکەین بە شاعیر و داهێنەر و منەوەر، کە بە داخەوە لە دوای
ڕاپەڕینەوە لە نێوەندی ئەدەبی کوردیدا بۆتە مۆدێل. وەك خوێنەرێك
ڕۆژانە چاوم بە دەیان وشەی وەك (داهێنەر ، نوێخواز ، تێپەڕاندن
و دا□ب□انی شیعری ، ئەزموونی جیاوازو تایبەت) و دەیان دەستەواژەی
زلی لەو شێوەیە دەکەوێت ، بە بێ ئەوەی بنووسەکانییان یەك تۆز
توانای ئەوەیان هەبێت، ئەو دەستەواژە وەهمی و زلانە، بە کردار و
ئەرگۆمێنت بسەلمێنن. ئاخر ئەگەر شاعیرێك، لە هەفتاکان چۆنی
نووسیبێت، ئێستاش بەهەمان شێوە شیعر بنووسێت، دەکرێ بڵێین
داهێنانی شیعری کردووە؟ بە داخەوە خوێنەری بیرکەرەوە و بە
هەڵوەستە، زۆر کەمبۆتەوە لە نێوەندی ئەدەبی کوردیدا، بۆیە بە
ئاسانی ئەو باسانە تێ دەپەڕن. ئەگەر چوار نووسەری دیکەی وەك

مامۆستا سوداد، بە سەلیقەوە سەرقاڵی ئەو ساغکردنەوانە بن کە لە بارەی ناوی وەهمی و شیعری وەهمی دەنووسرێن، ئەوا بڕوام وایە بە شێکی مێژووی ئەدەبی کوردی، دەکەوێتە ژێر پرسیارەوە!

4

لە کۆتاییدا، دەمەوێ زۆر بە ڕاشکاویی ئەوە بڵێم، کە مامۆستا سوداد بەو وتارەی، قفڵی لە دیوانی زەینەب خاندا، بۆیە هەر وەڵام و وەڵامکارییەك بنووسرێت، هیچ بەهایەکی ئەدەبی و مەعریفی نییە. چونکە نووسەر لە وتارەکەیدا، زۆر بە وردی، زمان و پاشخانی هزریی و ڕۆشنبیریی ئەو کاتی کۆمەڵگەی کوردی، بەراورد بە زمان و شیعرەکانی زەینەب خان کردووە. ئەگەر لێژیکیانەش بیر بکەینەوە و بە وردی وتارەکەی بخوێنینەوە، ڕاستییەکەی گومانێکی زۆرمان لە بارەی ناوی ئەو ژنە شاعیرە ، کە پیرەمێرد وتەنی (لە پڕێ بووە کوڕێ) بۆ دروست دەبێت. چونکە ناشێت ژنە شاعیرێك لە سەردەمێکدا، کە دەیان شاعیر و زانای ئایینی و یاساناس و سیاسیی بە توانای تیادا ژیاوە، بە تەنها بێت باسی (یەکی ئایار) و(ڕاتپارێزیی) و (بیر) و چەندان دەستەواژەی دیکەش بکات، کە هەندێکییان بەرهەمی دوای ڕاپەڕینن. یاخود گۆران، کە نوێکەرەوەی شیعری کوردییە و زمانێکی نوێی هێناوەتە ئاراوە، گەر سەیری شیعرەکانی بکەین، دەبینین تەژین لە وشەی عەرەبی، کە هاوتەمەن و هاوسەردەم و هاوقۆناغی ژیانی زەینەب خانیش بووە، کەواتا بۆچی گۆران نەیتوانیوە بەو زمانە پەتییە شیعر بنووسێت و زەینەب خان توانیویەتی؟ ڕاستییەکەی ئەمانە پرسیاری مەعریفین ودەبێ وەڵام بدرێنەوە.

ڕاندز_ ڕێبەندانی 2721 کوردی

ڕوونکردنەوەی چەند پەراوێزێك:_

- وتارەکەی م –پێشەو، لە ماڵپەڕێکدا ئەگەر هەڵە نەبم ماڵپەڕی (وتاری کورد بوو) بڵاوکراوەتەوە. من بە ڕێکەوت وتارەکە و ماڵپەڕەکەشم بینی. لێرەوە سەرنجی نووسەرانی ئازیز بۆ ئەوە ڕادەکێشم، کە ئەگەر دەیانەوێت باس و بابەتەکانییان بخوێنرێتەوە و زۆرترین خوێنەر بیبینێت، ئەوا با لە ماڵپەڕی دەنگەکان بابەتەکانییان بڵاوبکەنەوە. چونکە پڕخوێنەرترین و لە پێشەوەی هەموو ماڵپەڕەکانی ترە. ئەمە

ڕاستییە، نەك ڕیکلام بۆ ماڵپەڕەکە.

- هیوادارم و تکاشم وایە، خوێنەران وتارەکەی م _سوداد بخوێننەوە، کە چەند ڕۆژێکی کەم لەمەو بەر لە دەنگەکان بڵاوبۆتەوە. دەتوانن بە گرتە کردن لە سەر بەشی ئەدەب، بچنەوە سەر وتارەکە. شایەنی ئاماژەکردنە وتارەکە لە دوای بڵاوبوونەوەی دیوانەکە لە گۆڤاری ڕامان بڵاوبۆتەوە، من ئەو کات خوێندمەوە.
https://dengekan.info/archives/22354

وەك وێڵگە پانۆرامییە ئەم داستانە.. ئەدیب نادر

“من سەر بەو ڕەچەڵەکەم کە کاتی خۆی لە ژێر ئەشکەنجە و مەینەتیدا گۆرانی وتووە”
ڕامبۆ- وەرزێك لە دۆزەخدا

بەدوای خۆدا لەقلەقەکان بۆ نەوەکان لانەکانیان دەهێڵنەوە, منیش هاتمەوە…داپیرە بۆ زارۆڵە بۆ باوکەکانی دەوروبەری, سەربووردە ئەفسووناوییەکەی بە کۆتاییەکی میلانکۆلییەوە گرێدا و منیش دەستپێکی سەرگوروشتەی بێکۆتایی ڕەوەکەی خۆم بۆ غەوارەکانی دنیا لە ئەلفوبێوە شەتەك دا: پاش نەمانیش! ئیرەیی بەوانە دەبەم, لە گۆڕخانەی غەوارەیی, بە گوێجاڵی جوانی مانا, پێشتەوپەرداخ, ناویان دەخەنە لەسەر تاتەی کێلە بەردە زراڤەکان!

***دووپاتەی خود**
هێشووی ساتە بەتەوژم لەکیس چووەکانی خۆم دەڕنم، هێشووی ساتە خۆڕەپووت بردووەکانی خۆم دووپاتە دەکەمەوە، نەخشەی تاری ئەم پەڕەوازەییەی کۆتایی ڕەت دەکاتەوە، لەگەڵتی ئەفسووناوی فنجانە هەڵلوون ئاساکەی ئەم دیرێکە کوێستانییە قەرەبرووتەدا، کچێنیی خۆی بە پێووشەی بەفری ڕووسپی، ئەو شەوە زیوویانەی یاد وەردەگێڕایەوە نێو بوون.

***دوێیانی ڕەگەکان**

لە مێژ نەبوو، بەسەر کیشوەری تەڵایی لمی بێشوماری یاددا، گەردەلوولی یادەوەرییە قەترانییەکانم دادەچۆڕاند، ژیان دەبووە ئاسنی کووڕی لە گەردەن و مەچەك گەوزاو، ئەبجەدییەت دەبووە مەودا و کۆتایی بەو پەیوەستییانە دەهات، کە کرمە مەڵمەڵییەکان پێقەتەیان داپۆشیبوون، دڵ لە ترپەی شەباقەیەکی بێمیهردا گینگڵی دەدا، نیگایش ڕازی تراویلکەیەکی دووری لە بەرۆکدا هەڵدەگرت، ئەو دوڕیانە دەگمەنەم دەبینی، ڕووپۆشی زەلیلیی، ڕوخساری یەکێکیانی حەشاردەدا، ئەوی تریش وەکو داوی جاڵجاڵۆکەی بنمیچەکان، هیچ گێژەڵووکەیەکی تووڕە نەیدەپساند.

***بێهوودەیی**

هەموو شادییەکان لەدیوی دەرەوەی گیان سەقامیان گرت
هەموو شتەکان لە دەرەوەی نیشتیماندا بۆن و چێژی مەرگیان هەیە
هەموو شتەکان لەودیوی خۆشەویستیی بێبەریین لە تەماو هوودە
هەموو شتەکان لەمدیوی عیشقبازیی پڕن لە دڵدۆنگیی و ژوار

***هاوکێشەیەکی دواکەوتوو**

نازانم بۆ کاژی منداڵییم تووڕهەڵدا و وەك خەوتوویەك بەسەر شۆستە بێرەکاندا پێی خۆم هەڵگرت، ئاوێنەیەکم نیازبوو: وێنەی میهرڕێژی دوورەچاویی تۆی لەڕوودا بەدی بکەم، گوێم لە هەسانە غەمی ئەو گۆرانییانە بێت، لە شەوانێکی دووردا هاوەدەنگیان پێدەبەخشین، لەو سەما ئەهریمەنییانەیش بەدوور بم کە گیانیان دەسکەنە دەکردین و بە ڕۆحی غەوارەی ئەم ئۆلکە هەڵکڕووزاوەوە گرێچنیان دەکردین

*هاوکێشەیەکی بەرایی

چۆن دەتوانم ئەمشەوە وەنەوز بدەم و ئەو هەموو قافڵە و ڕچانە لەبیر بکەم کە خۆرە هەڵاتووەکانیان لە شەوی هەڵاتنمدا بەیاد سپارد، فرمێسکەکانم کۆڵم نین، تووڕەییم برووسکە نییە، ئەو دەروازە ئاسنین و ئەفسانەییەی سەرنوێشتم بەکام ئەفسوون ڕابماڵم، چۆن ئەم ئاسمانە بە بێشایی ئابڵووقەدراوە بسمم؟ پەرجوو قەت قەت بەمن ناکرێت! دیوارە بێ ئەندازە ئەستوور و تۆکمەکانیش جێگای دەرگایان لە نێودا نابێتەوە!

***ڕەنگە وەنەوزییەکان**

لەکوێوە دێی، دەڕێی پێلوودانی چۆڵایی کۆڵانەکانت لە دیدە و شەقاوەکانتا هەڵگرتووە و سووتانی نایلۆنی سەبانەی کۆلیتە ژیان سپاردووەکان و مەرگی شەولەبانە لەبیرکراوەکان دەبینی، ئەو چ□نەمامە ڕوواوانەی هزریشت، کە بە منداڵیی دەتکردنە ئامڕازە بەراییەکانی هاتوچۆ و بە سمە خۆڵاوییەکانت ڕووەو دنیای تۆزوگەرد

کێشت دەکردن، بوونە بەئاردێکی بەڵەك، چیدی ئۆکسجین بە دنیا دوورەکەی باوکت نابەخشن, ماندووێتی کلۆری کردووی, شەمەندەفەرێکیش بە تخووبە کەلەپچەکراوەکانی دییاردا تێناپەڕێت، ماندوویەتیت لێ بدزێ و سەرخەوێکی دیلانەییت پێ ببەخشێت

*گەڕەلاوژە

بۆ کوێ دەڕۆی، لەنێوانی زەردەپەڕی هەمیشەیی و بە ئاگایی ئێوارەدا، لە ڕەنگە وەنەوزییەکانی خۆراوادا گەوزە دەخۆیت، وەکو سەدایەکی چەمووش لە گەڕەلاوژەی خەیاڵەکاندا زایەڵە دەدەیتەوە، وەکو سەدایەکی گلاو ئاووڕی گەڕانەوەیەکی وەدی نەهات دەدەیتەوە، تا لە ئاپۆرای جەستە هەڵوەریووەکانی شارە لێڵە سەرابییەکەت بگەوزێیتە پەلەقاژە بێدواییەکان.

***تەداعی یەکەم**

کەس ناپرسێ، کەس لە خەمی ئەوەدا نییە، جێسەقامی سبەینێت لەکوێدا دەبێت، کەس بیر لە هەناسەکانی هاتوو ناکاتەوە، هەتا ئەو ماسییە پەڕەنگییەی نێو ڕۆخانە لێخنەکەیش مگێز دەکات سەری نەرمێڵەی پەنجەکان لێکدا لێکدا داکرۆژێ، هەتا ئەویش- کەناتوانێت – نەخشەی وێرانی بینایيم وێڵا دەکات و لەچێوەی بەتانوپۆی بێکەسیی دەمهێڵێتەوە.

***لاقەکردن**

ئەم دێڕپەیە، بەدێڕپەکانی تر ناچێت، زەوی ڕەنگی ڕژاوی خۆی بە ترپە ئاوەڵاکان دەسپێرێت، منداڵییەك، لەودیو ئاواییە کەستەکییەکان، لەودیو سەبەتەی حەسیریی برینە ئەبەدییەکان، لەودیو ئافریدەبوونی کەوشەنە بێدواییەکانی دەربەدەریی، پەیڤەکانی دەکرد بە کلیلی شەوبۆیی ئاواڵەکردنەوەی تەلیسمە داخراوەکان، بۆ خۆی دەگەڕا، بەڵام خۆی بە ونبوون دەسپارد! دیسانەوە بەدووی خۆیدا عەوداڵ دەبوو، لەودیو نەیزەکی جەنگەوە بەتیامانی پێ نهێنیی دەیڕوانییە ئاسەوار و جێپەنجەکان، بەسەرسامیی دەچووە سەر ڕاسپاردەی دەریای هاتوو و سەرچڵییەکی دیکە فێردەبوو, لەبەرچاویا کچێنیی شەپۆلەکانی کات دەپژان و دیسانەوە بەسەرسامیی دەینۆڕییە ئەو پەلکەگیا باریکانەی لە ئامێزی دوودڵی با و جۆلانەی خووناوکە شەفەقییەکاندا، کەوتبوونە کرێشمەی خەونی ئاڵەوە، بەسەرسامییش دەینۆڕییە ئەو چراوگە پڕمیهرانەی دوا ئەسرینی داگیرانیان دەڕشتە سەر ڕوومەتی وشکهەڵگەڕاوی شەوی تاریك.

***دیمانەیەك لەگەڵ مانگی بۆش و بەتاڵا**

منداڵا نەبووم، کە مانگی گەڕۆکم پەیڤاند، لەسەر ئەو شارە غەریبە,

لەسەر ئەو قەقنەسە کڵوکۆدامرکاوە تریفەکانی پەخش دەکرد، سنووری منداڵکارییەکانی خۆم بەڕابردوو بەخشیبوو، ئیدی هەرگیز منداڵا نەبووم، کە ختووکەی بیستنیمدا و پێم وت مەچۆ، مەچۆرە سەر دووکەڵا کۆشەکانی ئەو شارە کەمەر بڕاوەی لەنێو داڕووخان و تەپیندا خۆی بە کۆستێکی بەرپێوار دادەپۆشێ، ئیدی هەرگیز منداڵا نەبووم، کە بە گوێچکەکانیا ڕامگەیاند: مەچۆرە سەر ئەو شارە دزێو و بزێکاو جێهێڵراوەی تیتروازەکان چیدی لە نەینێکی ئاوەکانیا خۆ نابینن، مەچۆرە سەر ئەو شارە وردوخاشە بالەشی کەڵەکەبووی ئەو ئافرەتانە نەبینیت، کە پاش جێگیربوونیان لە ئەموستەچاوی هەتا هەتایی
پەڵەی شین و مۆری نیکرۆفیلیایان لە باوەش خۆ گرتبوو
منداڵا نەبووم
کە گوێم لە قریشکەی وێرانکەری کانزا فڕەکەکان بوو، ئەی بۆچی کەوتمە سەنگوسووژ؟ ئەی بۆ پرسیم ئەوە جەنگەڵە مەشقەڵان بەرەو تەشقایی دەنێرێ، یان بەزم و ڕەزمی دێوەزمە بۆ ئۆقرەکانە هەڵایساوە؟ ئەی ئیتر لەبەرچی پرسیاری وەکو زاری ئەشکەوت داپچڕاو؟
نەمدەزانی ئەوە یەکەمین ڕۆژی بەرجەستەبوونی وجوود بوو
جەستەیەکم خستە ژێر ڕکێفی ڕۆح و هاتمە دنیا!
نەمدەزانی، دیدەکانم لەودیو مینای چایخانەیەکی ژاوەوە، سەربازە بە تالووکەکانیان دەبینی، وەك هەوری زۆ لە ڕەوینەوە وەردەبوون، نەمدەزانی بۆچی لەودیو دەستەجلە خاکییە قوڕاویی و چڵکنەکانیانەوە هەمیشە ڕوخساری منداڵکارەی جەنگم دەبینی و لەگەڵا زامە تەڵەکانی سەرەتادا ناسیارییەکی قووڵم پەیدا دەکرد؟

***گەورە بوون**

دڵم شەمەندەفەرێکە، لەنێو توونێڵی ساڵە خوێناوییەکاندا بزر دەبێت، کامیراکان، وێنەکانی یادەوەریی دەمەونخوون دەکەنەوە، پەنامەکیی پرسیارەکان لەبووەمەلەرزەی کازیوەی ڕەشی جەنگدا چێڕاوگەی شەباقەکان سوورەکان دەگرنە خۆ، ئەو پیتانەی وەکو بۆقی سەرڕووی ڕووپەڕ، لە حەوشەی پڕ درزی مزگەوتە تەریکەکان بەرهەڤم دەکردنەوە، بای خۆشەویستیی دەبووە شوانکارە و بەرەو شارە لەبیرکراو و ونەکەم دەیبردنەوە، وەك گیایەکی لەنێو ئاوونگدا شاراوە، بە تەمتومانی ئەو گەمارۆ هەڵەکێکییە خۆحەشار دەدەم لەلانکەی چاوە کەسیرەکانما وێك بە گەورەییەوە دەگرێ، گەورەبوونیشی ناسۆرێکی بێئامانی ئارمانە پەیگیرەکانە، لەنێو کوورەی ساتەکانی غەوارەیی و بێبەهایی، دەمکات بە بوونەوەرێکی بێ کڵوکۆ و بە دۆزەخەکان دەساژێ، لەو کاتەوە، لە چامەکانی دۆزەخدا زەنگۆڵا.. زەنگۆڵا..ئیکسیری دانسقەی زیندەگی لەگیان و ڕۆحمدا هەڵدەقووڵێ،

کەوانەی چاوە ئەشك ڕێژەکانم، نیگاکانم دەگرنە شینکایی سێڵاوی ڕەهای با و ئاسمانی بێکۆتا و یەکڕەهەند، هەتا شەهوەتی دەگمەنی گەواڵەکان بدۆشم و پەلکەزێڕینە دیارەکان شکار بکەم.

***ئاوێنەکان**
جەنگاوەرە بە ئاڵۆش تاجدارەکان، قامکە تووتڕکیی و چاوە باشقاڵا و ڕێژەکانیان دەگرنە سنگ و بەرۆکی دڵهاتییەکان، گوندەکان شەکەتیی کرمێیان دەکات، زینهار دەبن لە ئاوەدانیی و ڕاوەستان، پێیە کۆچکردووەکان وەك ئاوێنەی هەڵپەسێرراو سیپەڕاکیان بە تولەڕێ و ڕێچە تێزاوییەکانەوە لەبیر دەکەن، سواری زینی ئاوزینگدان دەبن، دەکەونە قەرتاڵەی پشتی داهێزراوی هەڵاتنێکی ئەبەدیی, کێ ئەو کەستەك و خۆڵە دەبینێت، بۆنی گیانەڵای ئەم دیارە وردوخاشە ناکات و لەناو پێچ و لوولی ئەو لمە هەمیشەییەدا، لەناو دووکەڵستانی جەنگەڵە بەنێوەکان ئاوا نابێت؟ سووتان بێنسێو مێری قەرەبرووت بە هەموو شتەکان دەبەخشێت، ئا ئەم ڕەوتە شپرزە و پەشۆکاوە، فەریکە گەڵاکان لە خوێنە بەربووەکەی من وەردەدات، مانیفێستی هەنێیەك بۆ لێبێ تاوێی شێداری دەدا بەسەر بینا بێبەراییەکاندا، ئەم دەستاڕە خاڵییەی دانەوێڵەی ئێستامان دەکاتە ئاردی ڕابردوو، دواڕۆژیش بەسەر ئێسکەکانماندا گڕەی دێت، وردوخاشیی بەدێم و ڕوخساری کۆڵگەکانی بوونمان دەدا و گیانمان کەمێڵەی ئاوێنەیە دووکەڵی زەردیلەی کیمیای لێ هەڵدەچێت!

***نەوگێڕێك دەمانگێڕێتەوە بۆ مانگی ئادار**
ئیدی لەدەرێی جەستەمدا مەشقەڵان هەڵنایسێنم، لقی باسکە شێڵەکانم ئەنگوستیان پیا هەڵدەوەرێت، ئەم سەرهەڵدانە ڕۆح لەودیو چمکەکانی بە ژن و باڵا قەرتماغاوییە دێرینەکەم هەڵدەتروشکێ، دێم وێنەی ڕوخساری مانگ هەتاوی خەونی منداڵیی ڕاوی دەنێت, خورپەکانی جێ دەمێنن, خورپەکانی تریفەی بەر تاریکییەکی لاسارن، وێنەی ئەو چرا زیوویە مەلوولە پەرتیی گیان کۆناکاتەوە، خەرمانەی ئەو گەواهیدەرە تاقانەیە تێزی ڕۆشنایی بەسەر ئێسکی بێداریم هەڵدەنیشێنێ، ئای لەو هەناسە دواکەوتووانە چۆن شووشەی حەسرەتە سەرومڕەکانم تەماوی دەکەن, چۆن خەونە سەرومڕەکانم پەخشوبڵاو دەکەنەوە و چاوەکانم دەکەنە بارێمەتری بینینی ئەو خەونە هەڵاتووانە!

***نوتفەیەکی جێماو**
هێلانە ڕووت و ئاواکان، گێژەڵووکە ناوەختەکان خوێنیان دەداتە دەم ونبوون، منیش دوورم, لەوێ لە چەمەرە و ترپەیەکی خۆشەویستیی پترم

جێ نەهێشتووە, دڵۆپەکان دەکەونە زاقدانی وشکوبرینگی بێ هەویایی, ئەو زەنگۆڵە بەدوایەکدا هاتووانە نابن بە بێشەیەك وشە, ئەو تارماییە لە مانەوە بێزار و هەراسانە بیانکاتە شوورەی دژواری مانەوە, نوتفەیەکی مرواریین دەخاتە ئینجانە ڕەنگامەکەی ئەو شەبەنگە بەجێماوە..ڕەنگە تۆڕە مێیینەکەی کە لێی جێ دەمێنێ بەبڕشت بێت پزیسکی ڕێگاوبانێکی پڕاوپڕ لە دەنگی ناڵا و خاڵیی لە سەرابی پێ ببەخشێت.

***خەونێکی مێخەکیی**

کە مانگ هەڵهات: سەرم پوورەی پێکەنین بوو، بە خەونە پڕ ئاشتییەکاندا شۆڕدەبووەوە، لەدنیا مێخەکییەکاندا خۆی بەمەدهۆشیی دەسپارد، لە بەهەشتێك دەگەڕا، دەروازەی شاری مۆتەکە و دێوەزمە لە بەختیدا کرایەوە، دەنگێکی زۆر ڕمووزن و هەتاکو بڵێی شەیتانیی, فرمانی دا: لە خەونەکان بێبەریی کەن, چرای یادەوەرییەکانی شاری سەرزێدی لە چاودا بکوژێننەوە, بیبەنە لای ئەو بەندەنەی نواڵا گومڕایی دەشکێنێ, بۆنی گوڵا و سیحری جوانی ئاوەدانیی و پاکیزەیی ڕامووسانی زارۆڵانی لەدڵا دەرکەن, پێی نیشاندەن, چۆن بێ هیوا مەزنەکانی دەچێتە سەر زینی مردن..کە مانگ هەڵهات: هەوساری دەمارە عاشقەکانی من بەربوون, سەرە بێ هەدادانەکەم وەکو بێچووە زناری بە باڵا کەوتوو لەو قەدپاڵە سەرەولێژەوە خلۆردەبووە نێو جوانییە بێ پەرواکانی شەهید بوون.

*پریا**زگ**

خوڕەمی خوێن ڕەوتی هێنا, جانتای زامە پڕ مەوداکان ئاوێنەیان هەڵگرتبوو, جەنگاوەرە گەیشتووەکانیان بە دیار دەخست, خەرمانەی دەستەمۆبووی گیانم دەگەڕان: گەرمایيەکی خۆرئاوایی- چرای خەندەیەکی بەجێماوی زەڕکەفت بە کزییەکی بێمەیل, پەپوولەی دواهەناسەیەك- کۆتاییەکی شیرین شیرین و سەرسامکەر- ئومێدێکی پەژمووردەناس و چەند ڕەوەیەك برینی سووری هەڵنووتا- و لەسەر جەستە سەخییەکەمدا دۆزرانەوە.

***وار**

وڵاتێکی وردوخاش و پەڕاگەندە لە گیانمدا بینرایەوە: لمی زێڕینی سارا ڕووت و قووتەکانیم لە گورچیلەم هەڵگرتبوو, هەورازە سەرکەشەکانیم خستبووە کووڕایی پشتم, باو کژە بێ نسێکانی پشوویان گەمارۆ دەدام, کانیاوە زەنوێرە کانیم ئاوای بینا چککردووەکانم کردبوو, دڵی پڕ میهرم کردبووە کەپری ئاسۆیی قەڵا باستانییەکانی, بە تلییە زبرەکانم خەمی سەر ڕووی هەیڤی گەردینی ئاسمانە مۆنەکەیم

دەسڕیيەوە, زەمەنەکەی, لە کاتژمێرە بەساڵدا چووەکەی مێژوودا,
ڕەهەندی ناڕەهابوونی بەرجەستە دەکرد
ئێمە ئاوا هەڵماندەگرت ئەویش لە تاسەی بێ تانوپۆمان ڕادەپسکا

***تەڵەزمی مەوداکان**

لە جۆگەلەی گریانێکی هەرگیزییدا, بە دووی ئەبجەدیيەتی باڵەفڕەدا دەگەڕام, کە نەخشەی کەونارای بە تەلبەند خەفەکراوی ئەم وارە جارێکی تر دۆزرایەوە, تەڵەزم و مەرگ لە گیانی ساردی باکووریيم هەڵدەوەریی, گالیسکەی با هاوکێشە کوشندەکانی کیمیای بە پۆیلانە بۆ سییەکانم دەهێنا, ئەنگوستی هەناسەکانم چیدی قەمتەریان نەدەخستە گەردنی مەرگ, ئاسمانی بێموبالات مەودا چەمووشەکانی ئەم نەخشەیەی بە تەڕنەبوون زین کردبوو, ئەو چۆگەلە یاقووتییەم کردە بەرمووری ئاسۆی ئاواڵەی سبەینێ, هەنگاوەکانم باژێڵەی بێ سنووریيەکانی خواست کرد و لە شینایيە بێدواییەکانی ئەستێرەیەکی دی ڕامام.

***تەداعی دووەم**

کە ڕۆیشتم, کە دەگەڕێمەوە مەنزڵی خۆبەختییەکان بە کۆڵانە جێماوەکانی ئەو پەڕی خەونی منداڵییمدا پیاسە دەکەم, ڕۆحی مەلوولم لە تەپوتۆز و چڵپاوەکانی سەرەڕێ غەریبیی خۆی هەڵدەکێشێ, سەرجەمی کوختە و خانووەکان وەك نوشتە پیرۆزەییەکانی جادوبازی قژدرێژی گەڕەکە دوورەکەمان سێ سووچن, لە دامەنی چاوە وشکەکانی مندا ئاوقا دەبن, دەوروپشتم لە میان ژەنگ و ژیلەمۆی بێدەنگییدا سەرهەڵا دەدەن, لە هەموو چرکە ساماڵەکانی ئێستا سڵدەکەمەوە, هەموو ساتە بێڕەنگوڕووەکان دەکەمە سووتووی بیرکردنەوەیەکی سەرومڕ لە گەڕانەوەیەکی دیکە و بەئاشکرا ڕنووس کردنەوەی ئەڵها و ئارەزووە لەکاڵبوونەوە بەدەرەکان و کەلەپووری ئەم ئەوینە بەردەوامە.

***کاسێتێك**

لە پایتەختە بە تارمایی قەرەباڵخەکان, پەیقە مەند و سەلارەکان, کاژی بەریان دادەماڵن, لێوڕێژ دەبن لە تبر و کەوان, کە سەفەری باران شەقامە خەوتووەکان ڕەجاڵی تەڕایی دەکات, بۆهیمییەکی پێخواس وکەڕولاڵم, نیگای قەفەزی چاوانم بە گشت ئاڕاستەیەك بەرهەڵدا دەکەم, کێ درك بەوە دەکات کە هەڵوەستەی حەسرەتە نەمرەکانم لە پاڵا وەدی نەهاتنی شتەکاندایە, کێ درك بەوە دەکات, کاتێ کە سەرمای برسێتیی ئەم بۆشایيە لە هەرس بەدەرەی کاسەی سەرم دەتەنێت, بیر لە ڕفاندنی کتێبێکی دەوڵەمەند, یان هەڵگرتنی ئازار و ژانی کتێبخانەیەکی ئاوەڵا دەکەمەوە؟
کێ پەیی بە پڕکێشییەکانی یاد و خەیاڵی من دەبات؟

مووچڕکەیەك لەسەر شۆستەی ساڵەکاندا*
هەموو شتە ژاڵەییەکان لە کێڵگەی یادی کۆچەرییمدا دەبنە داری شیرینیی، لەشم وەکو هەڵمی زستان لە سەرمادا هەڵدەلەرزێ، تامە هەنگوینییەکان، ڕەنگە هەنگوینییەکان، سەدای ترپە لاوازەکان و دووریی هەناسەکانیش، لیزگن بەسەر خەمە ئەنگوستەچاوەکانەوە هەڵدەترووکێن، لەسەر شۆستەکاندا دەکەومە دوای ئاسەواری بەجێ نەماوی ساڵەکان، ساڵەکان دۆنایدەن چارەڕەشیین، لە دڵدا شەو و تاریکیی دادەهێنن.

پەنجەرە*
پەیوەندی نێوان هەناسەکانی دەمی گیانەڵا، دووکەڵا ئاسا چاوی سەمای لەیەك دەنێت، لە شارێکدا، سڕیی ئابڵووقەی گیان دەگرێت، ورشەی لێوی شەهوەتڕێژی چەقۆ هەسان ماچکردووەکان، لەدڵدا پەنجەرەی ئاواییەکی سەخیی دەکەنەوە، شەویش گیانی بە بەیانییە نەهاتووەکان ناسپێرێ، تا بێدارییە ماندوونەناسەکەی وەنەوز و پڕووشەی ماندوێتیی چاوەکان بڕفێنێ، ئیتر وێنە دێرینەکانی یادوەریی لە ئاوێنەی سەقامگیری ئەو تولە ڕووبارەی منداڵییدا جێدەمێنن، ئەسپێکی لات، ڕۆحی وەڕسی کەوتۆتە سەر سمە بێ ئەتەرەکانی و ڕۆخە زەمزەمەدارەکەی پێ تەرك ناکرێت.

ڕانەبوون*
ئاسمان گومەزێکی نقێمدارە، دەیجوور زیندەوەرێکی دزێوی دەساژۆیە، مانگ گولبەی سوولاوکەیەکی مەند و کەفڕەنگە، لەسەر دوومەڵە کەسکەکانی گیانی پڕووکاوی شارەوە، تفتیلکی گڕەبردووی بانگ، گمە دەخاتە نێو هەڵدێرە بێبنەکان، سەدا بەسەر تەنافەکانی ئاسۆدا هەڵدەواسێ، چارەوی گشت ناونیشانە چەمووشەکان لەخۆڵا و گەردی زەردەپەڕی ئێوارەدا دەگلێن و لە تروسکاییی ئاستەمی دەلاقەیەکی دوورەوە ڕۆدەچمە نێو جەستەی تاریکییەکی بێ ڕەوت، لەودیو قۆزاخەی ڕاکشانێك، جێ پێی دانسقەی خەونێك هەڵدەگرم، کابووسی گەردەلوولێك لەناوجەرگەیدا پەپکەی خواردووە، ترس و تراژیدیا لە ناخی بیابانئاسامدا دەستیان تێکەڵا کردووە، کە قۆزاخەکە جێدێڵم، هەنگاوەکان هێشتاکونێ هەرخەواڵوون، ئاییندەی پێشوەخت ماندوویش وێژینگێکی سەرسامکەری خەونەکانی منداڵدانە!

تەداعی سێیەم*
تارای پێواریی لەسەر شتە بێ جووڵەکان هەڵا دەماڵم، پاوانەکان لەو کێڵگە دوور و تەنهایە ژەنگی جوانی قەرسیلییان هەڵهێناوە، ڕۆح کە چیدی ناتوانێ جەستە ئاوا کات، خوێن دەکاتە قەدیفەیەکی زیواڵا و

به نمنمۆکی گۆڕەکانی دەبەخشێت, نازانم سەرجەمی ئەو تانك و زرێپۆش و تفەنگە لە ژەنگ یاخیی و هەرگیز خانەنشین نەکراوانە چ شتێکم پێ هەرس دەکەن؟ ناتوانم واز لەدەربەدەریی بێنم و شووره ڕەق و پتەوەکان دابەشبکەم, بە وەرینی گەڵایەکی زەردی پاییز نیگەرانییم چرۆ دەکات, شەقاوی هەدادان نەناس ڕازەکانی زیندەگیمە, بە باران و گژوگیای هاتوو دەیتەنم.

ئاوابوون*

دیارنەما! دییار- نەما! کێ بە دووی ڕەوینەوەیدا ڕەهەنە دەبێت، کێ لە دەورانی پەشم و ڕیسوا بوون، بۆ دۆزینەوەی دەگەڕێت؟ قافڵەی بەدمەست خولیای تەم ودومان بووە, تراویلکە دوورەکانی نیازە, لە شەوانی کزتریفە پێیەکان لەو ڕێچکە لە تەواوبوون نەهاتووانە هەڵدەنگوتن. کە ڕێگایەکی قیرسچمە و ئەستەمیان هێنابووە ئارا, لەودیو مینای ڕووت و قووتی پەنجەرە نزمەکانەوە، ڕۆخانەیەکی قەترانیی گوزەر دەکات، نیگای وردیلەی منداڵەکانی کەناری, هەنگاوەکانم دەبەنە نێو گژوگیا، لەو بژوێنە قەوزەییەدا دەیشارنەوە، وابزانم لە ڕەنگی خاکوخۆڵی ئەم خاکە وەریدەدەن, تارای سپیی تەم ڕوخساری بەفری ڕاکشاو دادەپۆشێت، بەفر بووکێکی بێدەنگە، ڕەنگی گرشەداری کراسە ئاودامانەکەی بۆ چاوە بێ تررووکەکان دەگوازێتەوە, کێ لە دنیایەکی نەگۆڕ دەربازبوون وەدەست دەهێنێت کە هەموو ڕەنگە زیندووەکان تیایدا دەمرن؟ خەوزڕیی تەنها بەر ڕەنگی ئاڵا دەکەوێت بەسەر پردەکان, بەناو ئاوایيە دوورەکان, بە چەمە کەفاوییەکاندا شۆڕدەبێتەوە و پیاسە دەکات, دەڕوات و ماچی سووری دڵۆپە کۆنتراستەکانی دەکاتە گوارەی قەتیسماو بەگوێی ئەو ژیانە کەڕەی, منداڵەکان لەبەردەمیدا دەمرن و نابنە گێڕەرەوەی سەربهووردییەکان!

گەڕانەوە بۆ ژێر چەرداخەکانی منداڵیی*

ڕۆژگارەکانی ئەو چاخە, عومر هێشتا شوڵکی نەرمی دەرەوەی باهۆزی کۆچ بوو, بە ئاوڕدانەوەیەکی ڕەنگاڵە, دێوجامەی خەونەکانمان هەڵدەدایەوە و گڕکانێکی پەپکە خواردوومان لەژێر بەدی هاتنەکانیاندا دەبینی. قرچەی دوا نیوەڕۆ کشومات و لینجاوییەکان, بە تەیمان و دیوار و محاجەرە و کەپری دارمێوەکاندا هەڵدەگژاین, هاڵەی مزر و هەنارە تفتەکان و نارنجە تۆزاوییەکانمان دەڕنییەوە, ڕکابەرایەتی خۆمان پێشکەش بە بەرزایی چڵە قورسەکان دەکرد و تا ئاستی خۆ شۆڕمان دەکردنە خوارێ, ڕۆژگارەکانی ئەو چاخە, سەری بەیدەست و شەیدای بەر ڕەهێڵەی میهرەبانی شاری پڕاوپڕ لە

دووکەڵمان بۆ ژێر چەتری تاریکی ئەوبەر..نەوی نەدەکرد, کەڤرە ڕق ئەستوورەکانمان دەخستە نێو قەڵماسنك و نەماندەهێشت ئەوبەرییە تاریکەکان ڕێخانەی خاسە ببڕن، هەوڵماندەدا ئێمە خەندەی ماسییە پڕ جموجووڵەکان بۆ خوشکە خەمبارەکانمان بهێنینەوە, ئێمە سەرلەنوێ ئاسمانە لە سوێروو ڕاوکراوەکانمان ئاوەدانی باڵەفڕە دەکردەوە، دوای هەڵچوونمان ئەو ئاوازە قەیرەیەمان دەخواست و لەسەر ئەو هزرە دەگیرساینەوە: کە هەر تەنها کەڵەتێك دەبینە شمشاڵا ژیان فوومان پیادا بکات، هەر تەنها جارێکیش ڕێبواری خەوێك دێت و دوو هەنگاوی جاوید دەخاتە سەر چاوە بە ئێشك سەنگین و ماندووەکانمان، بە خێشەویستییەوە، ئەو ڕێچکە لاسارانەمان دادەهێنا، ڕووە و دیاری باڵندە تێراوەکان ڕایان دەکرد، ئەو ژینە لاژیوەردییەمان دەخوڵقاند، کە لەچێوە زێەکانی مەرگەوە دەگەڕایەوە, چەشنی میوانی بارانی ئاخروئێخری پاییزان چاوەکانی هەڵدەهێنا، هەر تەنها جارێك پەیژەی هەناسەکان بە ئاسمانی لەداکبوونەوە قەتیسی دەکردین، کەیل دەبووین لەپیاسەی باو سیڵەی ناوادەی دەرگاکانی دوا بەتێی شەو، لەو دەمەوە، بەدوای سەفەری باوکماندا، ئەو ڕێچووەی دەربەندی شەو، ئەوگەنمەی نێو دەستاڕە بێبەزەییەکانی زەمەن, بەڕووی وردی بارووتینمان لەنێو گێچانە کانزاییەکان دەناو لەگەڵا ئەو ئەستێرە ئاگرینە سەرمان لەبناری هەڵکشانەکانەوە هەڵدەهات، دەمانگرتە دڵی
سەحرایینی ئەو ڕاوکەرانەی
سپێدەیان دەخستە تۆڕەکانەوە
ئیتر واشەی بە تەنوورەکردن سەرقاڵ
ئاسمانی دووکەڵاویی ئەمبەری شاریان جێدەهێشت.

***مۆزەخانەیەك بۆ نەخشە سڕاوەکان**

لەو ساتە ڕاکردووە بێ جمکەدا، هەموو بە پەیتوونی زووخاڵا دامان لەشەققەی هەڵاتن، گوڵەخوێنەکان لە باخچەی سەرسامکەری قەرەبرووتدا هەڵپڕووکان، کەڤرەکان کاژیان فڕێدا و گەڕانەوە ئامێزی دێرینەی یەکەمیان، بێشەڕانە تێك ئاڵقاو و تابڕێی چێوپێەکان بوونە ڕەوە باڵندەی هیس، کاروانێك هەوریان پێك هێنا، کەوتنە ئاسمانی دوور و بەر لە کەوشەنی گەورەیی و هەڵەتەبوون چاویان بەداوی باڵەفڕە نادیارەکان ڕەوانەکرد
دەست و پەنجە هەڵکڕووزاوەکانیش بەرێکی باخچەکانیان گرت
لەیستێك و یاریچەکانیان هەڵدایە نێو هەڵدێرەکانی سوتماك!

***نەگۆڕەکیی**

ڕۆژەکان ئامێتەی یەکنەواییەکی پووکاوە دەبن، هەموو شتەکان لە

نەگێڕانەوە دەلەوتێن، سیستەمی کافیتیریاکان، ئەسکەمیلەکان، پیاڵە سورمەدارەکان، چایەکوژاڵکییە ئەبەنۆسییەکە، هاموشۆی هەردوو دیوی پەنجەرەکان هەروەك خۆیان دەمێننەوە، ئاژەڵەکان بەرەو قوتووە بچکۆلەکان ڕادەکەن، ڕێکخراوە قاچاخەکان خۆیان دەئاخننە نێو ڕۆتینی کافیتیریا پڕ دەمەتەقێ بیزەنتییەکان و بەرەو کۆەکیی ملدەنێن, هەر بە تەنها کەڕەتێك خۆ لە خامۆشیی هەڵناکێشن، بە بێواریی پێدەشتی پیرۆزی ڕووپەڕەکانی یادمان دەکۆڵن، ڕووبەری ئەودیوی سەرحەدەکان، بەیداخی خارودۆکەزیی تیا هەڵدەدەن، تەمەت گوڵێکی پەژمووردەی خۆڵەمێشیی گەورەیی نادەن بە دنیا
ئەمە گەڵەلاوژەی زەمەنی نێو نەردێنی چایخانەکانە
ڕۆژە درێژەکانی یەڵدا
ئێستاکانە هەمبازی یەکتری دەبن
ساڵە کورتەڵەکان، بە دووی ئاوایی عومری نەوەکاندا دەڕەوێنەوە، ڕووبار هەناسەیەکی درێژی پڕ لەزەتە دەریای قووڵا هەڵی دەکێشێت، چی پەرتیی دێرینەی ڕۆژە هەڵوەریووەکان دەپێچێتەوە؟ ڕوخسارە کلاسیکییە داتەپیووەکان ئومێدم لە وردوخاشبوون دەگەوزێنن، لەژێر سێبەری پێڕوودا دەمکەن بە گەڕیدەی چاو گلکردووی ئەو شارانەی وەکو ژووژگ گرمۆڵەی سەر زەوی بوونە، ئاسۆی کزی نیگا شەکەتەکان دەڕووشێنن، ڕوخسارە کەونە یەکنەواکان بەدمەستن، سەرلەنوێ زاڤدانی هەڵکردنمان لە ڕشانەوە پێدەکەن، پەیامی پووچیی ئاودیوی شووشە پڕ هەواکان دەکەن و دەیهاونە نێو جێگەلەی سەرکزگرتووی ژێر سەیوانی تاریکایی، مەستن، دەیانەوێ نرخی بێهاوتای شتەکان بدۆزنەوە، شووشە لە مەدهۆشیی بەتاڵەکان تووڕدەدەنە چەمە ڕەژووییەکەی ئەودیو..دڵەکان تروسکاییان لەبەر خۆیان تەکاندووە، هەموو قوژبن و سووچەکان بە تێپزیی لەژێر باڵی تاریکییدا خەوێنراون، ڕێگای کێویلە، کچێنیی هەنگاوەکان دەڕووشێنێ، بەدووی دۆزینەوەی ئومێدی بزربووی نێو دووکەڵی خوێن هەڵوەدایین
وشەکان گوڵەگەنمن بەرەو کەوێری لەبیرچوونەوە دەڕۆن و تیایدا وشك هەڵدەگەڕێن
بە پەرژینە بڵندەکانی ئێوارێ خۆم لە بای هار دەڕەخسێنم
چۆن ئەسپەکانی تووڕەیی لە تەلیسمی ئەم قەمتەرە جیاکەمەوە
چۆن ئەمشەوە بۆ ئیکسیرە بکوژم و
بۆ هەمیشە ڕاکردنەکانی خۆمی تێدا بتەکێنم؟

ئۆدیبێکی جیاکار*

تێکڕای ڕێوبانە دوورەکان، حەشاری ژێر تەمتومانن، ئەو ڕۆژە ڕمێك و وشکە، لە گۆڕخانەی ئەم یادە دەورتەنراوە، وەك کێلەبەرد، باوکی

خۆم و منداڵەکانی شاری بێ ئاوشارم لە قەبرسانێکی دووردا ڕوواند:
من چەند هاوکێشەیەکی لاسەنگم، چەند ئاتاجم بە نزیکیی ئەو دڵە ڕەهایەیە کە جێگای بوغز و کینە و دڵگمای تیادا نابێتەوە هەردەم سایلی زارۆڵەیەکی بێ متمانە، بیرم وەك مێشی جاڵسکەر لە دەوروبەری دەئاڵێ، پادشای فانتازیای مردنیش، خەنجەری مشتێ بە ناخوون ڕازاوەی هەڵکێشاوە و ڕاوم دەنێت، وەکو زارۆڵە لە لمی بیرکردنەوەدا گەمە بەنەخشەکان دەکەم، گەمە بە بووکەشووشەی گوناهەگەورەکان دەکەم، قەڵاتە بێ دێم و کەسمە کێنەکان ڕەسم دەکەم، کەوشەنە خوێنباوەکانی گاڤی نەمر دەسڕمەوە، ناخم بەو هەڵهەڵە تێکقژاو و کەفچەڕینە سپیوسێڵا و بێگەردانە دەچێت، کە یەکتری لە ئامێز دەگرن، یەکتری هەڵدەلووشن و دەسڕێنەوە .

***ڕوخسارەکان**
دەموچاوە ڕەقەڵگەڵاو و گومڕاکانی دیمەنی حەکایەتە بەردەوامەکانی ئەمبەری شار، نەخشەی دزێو و بێزەوەری کشانەوە و نوشووستیمان بێ دەکێشن، وەکو بلووری ناسکی دەوری ئاگرێکی چەمووش قرنجانمان پێدەبەخشن، کە لە نێو جێ و بالینگ و ئامێزی پێ لە هەڵدێری قەرەجانەماندا دەکەون، نیشتیمان دەبێتە خامەیەکی لەبیرکراو و بەدوای سپێتیی مێژوودا دەگەڕێت و ڕەشاییەکانی دەنووسێت!

***ناونیشانە ئاوییەکان سەرەندی یاد لەبیردەکەن**
ئەی ناونیشان، هێشتا هەروەکو سەرابیت، ڕێگاکان لەت لەت دەکەیت! جارێ یاقووتەکانی سەرتاجی باوێشکی پاش ئائەم هەموو ماندووبوونە بەرجەستە نەبوون، ئەم ڕاچەنین و هەژانە لەکوێوە هات؟ دووکەڵی زراڤی زایەڵە زۆر نزیکەکان لەگەڵا تاو پێوار نەبوون، بێ لەگاڤی تەشەنەی گەندەڵیی و پشکوتنی چڵێسییە دڵکاوییەکان، دەمارە بە هاژ و هووژەکانی منت ڕووشاند؟ ڕۆژی هەزاران ئاوزینگدان نەختێك کشوماتیی زیاتر بێ قەڵای ئاپۆرای ڕۆحە پێ ژاوەژاوەکەم بەجێدێڵن، ڕۆژی هەزاران ناونیشان بە پاڵدێمی شێووێی زاکیرە بەجێماوەکەمدا وەکو هەسارە دەکشێن! وەکو وردە لمی بێتەی سەرەندەکان دابارێت و لەم گاڤە ساراوارەدا تەڕاییەکم شك دەبرد
ئەویشت لێم کرد بە سەراب!

***پێشبینیی**
کە هاتم، نووزەی دەنگێکی تاسا و بە ئاوڕەمە هێشتا شەقەڵنەگرتووەکانی دەگوت: جارێ مەیەن
جارێ مەیەنە ئەم بێروونە لە ڕەنگبەدەر و ڕەهایە،
مەیەن

مەیەنە ئەم دنیا بێ سەوداسەریی و نەوایە!

***مۆمیاکان**

شار سەرەنوێڵکێکی سەراپا ڕەنگامەیە
شەو بەڕەشپێستێکی بەدبەخت و سەرمابردەڵە دەچێت، سەروگوێی تۆزوخۆڵاوی ڕۆژنامە تووڕدراوەکان کەڵەکە دەکا و ئاگرێکی تابڵێی جوان بۆ گەمارۆی ئەم سەرما بێوێنەیە لەناو ڕەنگی قووڵی خۆیدا دەسازێنێ، لە ڕووبارە کلییە سەرومڕەکە ڕادەمێنێ، شەمشەمەکوێرەکان چەند گوناهن, گوێ بۆ شەقژنی شەیتانی ئاسمانێکی بە داوتەنراو ڕادەدێرن, ماسییەکان وێنەی کاڵا و هەناسەی پرینگاوەی خۆیان دەشارنەوە و سکیان دەدەنە بەر شەهوەتی ڕژاوی مانگ، جووڵە و پەڕکە ڕەقەکانی خۆیان دەدەن بە بێدەنگیی و گوێ بۆ کەڵەفی ئاسمانێکی بەداو تەنراو ڕادەدێرن، لەم شەوە بێ وێنەیەدا کێ نانێکی بەرماوە و ساپیتەیەکی نزمم لەگەڵدا دابەشدەکات، کێ لەگەڵما ئەو گەواڵانەی ڕووبار لەنێو چاوە خۆکوشتووەکاندا دەنووسنەوە، لە تەنها یەك زستانی ڕمۆك و سەمەرە، ئاوێتە و کۆ دەکاتەوە، کێ لە سروشتی تووشی ئەم وەرزە بەردەوام و کەللەشەقە یاخی دەبێ، کێ لەسەردەمی هەڵوەرینی ڕووناهییەکاندا ملی ڕێی هات و نەهاتم لەگەڵا دەگرێت؟ تا کوژانەوەیەکی یەکجاریی، بە چراخانی ئەو کۆشکە ڕازاوانە ببەخشم کە گرێبەندی تەبایی لەگەڵا ئەبەدییەتێکدا دەبەستن!

***ئاووڕدانەوە بۆ سەرەتا**

چۆن دەتوانم، ئەمشەوە وەنەوز بدەم و ئەو هەموو قافڵە و ڕچانە لەبیر بکەم کە خۆرە هەڵاتووەکانیان لە شەوی هەڵاتنمدا بەیاد سپارد، فرمێسکەکانم کڵۆم نین، تووڕەییم برووسکە نییە، ئەو دەروازە ئاسنین و ئەفسانەییەی سەرنوێشتم بەکام ئەفسوون ڕابماڵم, چۆن ئەم ئاسمانە بە بۆشایی ئابڵووقەدراوە بسمم؟ پەرجوو قەت قەت بەمن ناکرێت! دیوارە بێ ئەندازە ئەستوور و تۆکمەکانیش, جێگای دەرگایان لە نێودا نابڕ□تەوە!

***قەتیسمان**

هەموو کاتێك دوای ڕۆژگارە هیساوییەکان، لەمابەینی دوو هەنگاوی □اوڕوو قەتیس دەمێنم، بەزەییم بەو زەمەنە دێت کە لەناو ڕەهەندەکانمان قەتیس ماوە، هەموو ڕەهەندە جوانەکان پڵپڵەی دۆڕانیان پێدا هەڵواسراوە، بەژنی کات و ئەمێستابوون و چرکەساتە نەهاتووە بێ شەقڵەکان، لەبەر خاتری ئاواتێکی بە بەردەوامیی مەحکوومبوو، هەمووم دۆڕاند، ئاواتێك تیایدا، نەمتوانی لەپی دەستەکانم لە شایلۆغانی تیشکەکاندا لێوانلێوی زیوو بکەم و چەشنی

نیهاڵی خەزانێك بکەومە نێو خەونێك لە خەونە وەدی هاتووەکانی خودا و بە سەوزاییەك پۆشتە بم.

***مینارەی خوێن**

ڕۆندکی لەمیهربەدەری دڵشکانم وشکوبرینگ نابێتەوە, یادوەریی تاڵی ژێر پێیە بەکێبڵا ئاوساوەکانم دەدەمە بەر خۆری کەنارەی ئاسمانێك, نەخشەی پەشێوی زێدێکی هەڵکۆڵراوی لەسەر دیارە, هێشتا نازانێ ڕووناکیی مانای چییە, وا دەزانێت ئەو شاخانە هەردەبێ شان بدەنە بەر زریان و چەرخەدانی هەرەسەبەفر, هەردەبێ ببنە سەرێکی سەخت و دژوار بۆ جامانەی باریکەڕێ و ڕێچکە پێکداچووەکان, هەر دەبێ, هەر دەبێ لەم ڕێگا وەحشەتناکە پڕ لە دارستانی مەرگە, حەکایەتی شیرینی ڕەزەکان لە سەر یادی لێوەکانما سەما بکات, شێوەی نەوس خرۆشێنەری گێوژ, بە ڕووتیی خۆی هەڵدەداتە نێو تەماشای زۆر برسیی چاوەکانمەوە, لەقلەقەکان دوای باڵا لێکدان لانەکانیان بۆ بێچووی تازەڕەسی خۆ دەهێڵنەوە, منیش بێچووی لانەیەکی ژێر سێبەری تاریکاییم کۆمەڵێك عەزرەتم بە میرات بۆ ماوەتەوە, فوارەی کەڵەگەتی خوێن دەکەم بە گومەز و
ئەم زستانە ئەفسانەییە بێدواییە لە ژێریدا هەڵدەکورمێم.

***بێواریی**

تەنها لەتۆ بەدگومان نیم ئەی ڕۆحە پڕ ماخۆلان و ئاتەشکە, دەکرێ مۆجیزەکانی ئاسمان بێنیتە ئێرە؟ دەزانم لە ناواخنتدا دۆزەخێکی سەیر پەنهانە, دەزانم, چاوە مەنگ ڕامێنەکانت, هەموو شتە چەقاوەسووەکان دەبێزن, ئەمە گاڤی زەماوەندە تاریکەکانی ئێمەیە کیژان شوو بە باوکان دەکەن دایکان دەچنە کوللەی سەوزی توڵازەکان, قوتیلەی هێوور و کزی ئائەم سەدە عاجباتییەیش بێواریی خامۆشی دەکات.

***نقومبوون**

وەختێ قەیاغی بێگەردی مەرامەکان, پاش گەشتە زەبەندەکانی, لە ڕۆخی مگێزی بێگیان و ئارەزووە دامرکاوەکان , نزیك نزیك دەبێتەوە, لە پاڵا ئەسکەلەی بێوەرییەکی ترمدا لەنگەر دەگرێت, پاکژیی و بێهاوتایی بەهاکانی دەد□□ن□..لە دنیایەکی ئاوادا, لەبەر دەرگا دانەخراوە میهرەبانەکەم مەوەستە, با لێرەیش شاربەدەر نەکرێم, پەنجە مەخموورەکانت لە چەتوونیی ئاستانە یەخبەستووەکەم مەسوو, نەبا وەکو منا□ەکانی ئەوێ یارییە ساکارەکانیان لە بیر بچێت, ئەو پانتاییە خەمبارەی زۆر دەمێکە سەری بۆ نێو دڵە تاراوگەئاساکەم هەڵگرتووە, ختوکەی کوێرایی دەدات, لەبەر دەرگاکەم مەوەستە,

مەلــوولیت ختــووكەی دڵشكــا نێكی قووڵــا دەدات, وەرە ژوورێ, وەك ئاوڵەمە چاوەدووم ڕووتییم ببینرێ و ڕەق و وشك هەڵنەگەڕێم, لەو سەركۆسپەیە مەوەستە, شەقاوێك, هەرتەنها شەقاوێك هەڵبنێ و..
ئیتر كۆسپەی جیلوەداری بوون دەكەوێتە ژێر سێبەری ئاوەكان و نەخشەی شێواوی دەرروونم لە ساتە زیووینەكاندا نوقم دەبێت.

***ڕووتكارییەكی ئەو لەبیركراوە**

ئــەو ڕێگــا یە، ئــەو جەســتە ڕووت و ڕەجــاڵە پەســەند دەكــەم، ئــەو لەبیركراوە كتومت بە دایكم چووە، شەوان دێت و گۆرەوییە ڕەشەكانی لە ئەسكوردم دەئاڵێنێ، ئەو بێوە لەبیركراوە، هەموو گۆشە و كەلەبەری جەوقووتی خەونە نقومبووەكانم دەداتە دەست تیرێژی حەزە نامۆكان، ئەمە چەند زەمەنێكی لاڵا و بێڕەنگە، من تەنها بە خەونە بەمۆتەكە سەرشارەكانم لە قوژبنێكی گڵكۆیی داخزابووم، دێتە لام، مانگی گەرداویی ژوورۆچكە زستانییەكەم پڕپڕ دەكات لە تریفە، جەســتەم لــە خەمــە گەنــدەموویەكان دادەمــاڵێ, لــە پۆشــاك و یادەوەرییەكان ڕووتكارم دەكاتەوە و بە نوشتەی سەوزی بچكۆلەی نێو لێــوانی ئــاوڕشێنی گیــانم دەكــات, لەشــی پیرەڵۆكــی دەكــاتە پەلكەڕەنگینەی ئەو بۆنە گەو□یانەی لە كاتژمێرە بەجۆشەكانی هەرزەكاریمەوە هەڵدەچوون, وەك ئەو شاخە پڕ داڵدەیە كە كاتی ڕاكردنەكان لەنێو خۆیدا مۆڵی دەدام, بۆنی مێیینەی دەبێتە تاجی خوونـاوە كریستاڵییەكانی بەژنوباڵام, لێناگەڕێم ئەو ئاستانەیەی لە مێژە ئاشنایەتی توانەوەی كاڵبۆتەوە خاك وخۆڵی لە بیرچوونەوە بیسمێت, وەكو ئیكسیر بە شەباقە وشكارۆكانی ڕۆحیدا ڕادەبوورم
چی نیساری تینووێتییە لە تیشكی زیووینی ئاودا دەڕەوێتەوە
ئیتر وێنەی هەرزەكارییە دوورەكەی یادەوەرییم, سووسە دەبەم, دنیای هەرگیز ڕموزنم فریوداوە.

***تۆزی ناڵە**

كە چاوانم وەك هەوداكانی سەر سەرم داڵدەیان بە چەرموویی دا, كاتێ كە ئائەم بەیۆگرافیا سەمەرە و غەوارەیە, لە پەلەقاژێی یادوەریی دەســتی هــەڵگرت, چراكــان كەوتبــوونە گیانەڵــا, تــووشی سســتیی و پەژمــووردەنێكی تــر ببــووم, نــامەی مەحــزوون و شەمــزاوی خــوشكە قەیرەكەم, قسەی لەزارمدا پژاند: هەمیشە سپێتیی شتەكان بەسەر ڕەشاییەكــانی ســەرمدا هــەرەس د□ــن, لــە ڕەنگــی مەیینــم وەردەدەن..شانازی بەو مردووەوە بكە كە هێشتا زیندووە!..بەم شێوەیە وڕێنەی ئەم نامە كۆن و تازەیە لەسەر ڕووپەڕە ئاودزكردووە دێرینەكاندا دووبارە دەنووسمەوە, دوامین چامە, دوانیگای ئەو ڕۆحە

به ناڵه تێزاوییه‌یه، ده‌یگرمه ئه‌م ژیانه‌ی تاكه ڕێیه‌كی تووله‌ی لێوه ده‌رده‌چێت، ئه‌ویش ده‌نێڕێته ئه‌و ڕۆحانه‌ی سه‌ر ڕێخانه‌ی نه‌مان كه‌وتوون.

***سه‌فه‌رێك به‌ره‌و دامركانه‌وه**

له‌گه‌ڵا جل و به‌رگه‌كانما، ئه‌وگێژه‌ڵووكه لیوه‌یه هه‌تاوی بیر ڕاده‌ماڵێ، چه‌مه‌ڵام شه‌و، به ده‌زووله‌ی هه‌ناسه‌كانی باران په‌نجه‌ره‌كانی ڕووتایی خۆم لێڵا بكه‌م و دابگیرسێم بارانیش له كۆچی دوێنێیدا ته‌نها دڵۆی مه‌رگی بۆمان پێكردووه!

چۆن ده‌توانم ئه‌م كێوكێ دامركانه له باربه‌رم، به سییه زوورهانه‌كانم با له داگیرسان وه‌رده‌م و تێنه‌په‌ڕم؟ چۆن ده‌توانم كۆت و به‌ندی یادی خۆم فه‌رامۆش بكه‌م؟ هه‌میشه له تازییه و شاییه‌كاندا، وه‌كو برین پێكه‌وه گێشته‌وزوون ده‌بووین، ئه‌م سه‌فه‌ره سه‌رهه‌تاپا په‌رتی كردین

جوانیی هاوكێشه‌كانی منداڵیی له‌به‌رچاوه ته‌ڵخه‌كانم ڕه‌وانده‌وه

ده‌زووی ئه‌و كۆلاره لاساره‌شی له‌هه‌نووكه‌ی غه‌ریبییمدا كاژوواژ كرد

ئه‌م سه‌فه‌ره خۆڵه‌مێشییه

منداڵییمی سواری چه‌رخ و فه‌له‌كی فه‌وتان كرد و ڕووه‌و نه‌گه‌ڕانه‌وه‌ی تاهه‌تایی

ڕێخستنێكی یه‌كجاریی له به‌رێكی دا.

***دیده‌نیی**

ئه‌و ڕێچكه زستانییه به‌رده‌وامه، هه‌نگاو له‌چاوان ده‌دزێ و وێڵیان ده‌كات..كێ ده‌ڵێت : ئه‌م تنۆكه‌یه به تنۆكه‌كانی دی ده‌چێت؟ كێ ده‌ڵێت: نه‌با مردن زه‌رده‌خه‌نه‌ت بسڕێته‌وه و خه‌ونه خوداییه‌كانت گڵۆه‌وشاردات، له‌په‌نای به‌رزییه كانی ئه‌وێدا، به‌دزییه‌وه، ژووانێكی دیكه له‌گه‌ڵا چاره‌نووسدا به‌رقه‌راركه، با تێز و خۆڵی كاوێیی به‌رپا نه‌بێت ئیدی وه‌كو چیایه‌كی كه‌مته‌رخه‌می ئاسمانڕووش و مه‌لی مات و حه‌په‌ساوی نێو شه‌واره بێوێنه‌كان له ژێر ته‌ڵه‌زم و داڕووخانه هه‌مه‌جۆره ناوه‌خته‌كانی دنیا هه‌ستاومه‌ته‌وه و

ده‌ست و په‌نجه ڕابووه‌كانم چاوشاركێیه‌كی عاشقانه له‌گه‌ڵا گوڵاڵه‌دا ده‌كه‌ن.

***ڕێژنه‌یه‌ك ده‌ڕوانێته شه‌وه هاتووه‌كان**

منداڵه پاژنه چێكن و له خۆڵه‌مێش گه‌وزاوه‌كان، ده‌بنه هه‌موو شتێك: لاولاوی گاگۆڵه كردووی سه‌ر پیاده‌ڕه‌وه دووره‌كان، ڕه‌نگی دواكه‌وتووی زه‌رده‌په‌ڕ، تاج بۆ شه‌ققژنی باڵا لێكدانی سیسركه‌كه‌چه‌ڵه برسییه‌كان، ته‌ڕایی بۆ گه‌رووی تینوو هه‌ڵگه‌ڕاوی ورده كرمه‌كان، ده‌بن به هه‌موو

شتێك ئینجا لە زیووی شەوەكاندا كەڵكەڵەیان ڕوو لە دنیا دەلاقەیەك دەكاتەوە..وەك شەپقەی سەری داهۆڵە تەریكەكان, ئاشنای لاسامە پڕ یارییەكانی زستان دەبن, ڕێگاكانیان بێ شەقڵا و دوانەهاتووە, دەچێتەوە نێو كوێرایی هەڵەمووتە نادیارەكان.

پەژیوانیی*

ئەم ڕێگایە, ئەم كەلاشە ڕووت و قووتانەی باوەشی گشت شوێنەكان, ئەم پێ و پلە خاوسانە..نەدەبوایە: گۆلاوە بۆدڕناوییەكانی ئەو شارەی لەگەڵا یادم مەوداكانی منداڵیی هەڵبژاردووە, بگۆڕمەوە بەم دنیا پڕ پەژیوانیی و دوماناوییە دوورەی لە گەمەی تاراوگەكاندا ڕۆحی من لە خشتە دەبات!

كوڕژنی ئاو*

لەم دنیایەی سەرتاسەر بۆ من تەیمان و گوێسوایە, پەڕەسێلكەكان وەرزەكانیان دەدەنە دەست فەرامۆشیی, خاك و لیتە لە ڕێی مەودا سركەكان دەگوازنەوە, كوڕژنی ئاویش بە گۆزەڵەی دەنووكەكان لە پەسڵانی خەمباریی دەپەڕێننەوە, تا بۆ دڵە بێ داڵدەكەم ئاواییەك بخوڵقێنن كەچی زستان چەتەووڵێكی بێڕەحمە ڕێی فڕینیان لێ دەدزێ و لەشی نەرمیان مۆمیا دەكات!

ئابڵووقە*

ئای لەم ڕێگا بێ وێستگایەی بە جەللادی ئاوڕدانەوە قاڵبووە, نەدەبوایە..ئای لەو جوانییەی ئەودیو دومانە چڕەكان و لەو دزێوییە ئەفسانەییەی لەمدیو دووكەڵە زەردەكانەوە ئابڵووقەی ڕەوەندی هەناسە دەدات, نەدەبوایە..

هەسارە*

ئەم ئێوارە دووكەڵاوییەی دەرەوەی تخووبە لە هەتەری نیگا ڕاپسكاوەكان، دوای خۆشەبوونی پێڵووە هەڵواسراوەكانی بێدارییم، دوامین قووقەی كەڵەشێرەكان درەنگیی شەوی هەرماو بەرجەستە دەكەن، شەونمی زوڵاڵی كازیوەی دووریش بەسەر بێشەڵانی زڕی تاریكایی دەبارێنن، بە قەوزەی سەوزی ئەو كوژانەوە خەوبینە، وەنەوزی گیانی ماندووی خۆم پێچایەوە و سەرم لەم بۆشاییە بێ تانۆپۆیە بوو بە هەسارەی سەقام ونكردوو، مەستیی وێنەی منداڵكاریی خۆمم دۆڕاند، شیعریش بوو بە ڕێگا بەرەو كاكێشانی گەردینەیی و لەسەر ئەستێرەیەكی دووری قووڵایی ناوی نووسیم

كانوونی

ترس و تارمایی ئیسلامی سیاسی، لەسەر کەرتی پەروەردە.. شەماڵ بارەوانی

لەمێژە گوتومەو دیسان دەشیڵێمەوە: سەلەفیزم و ئیسلامی سیاسی، بەهەموو فۆرم و تایپ و مۆدێل وشێوازەکانیانەوە، با لە تاکتیک و شێوازی کارکردنیشیان جیاوازبن، وەلێ لەجەوهەرو ئامانجدا ئەوان دوو ڕووی یەک دراون و یەک ئامانج کۆیان دەکاتەوە، ئەویش بەئیسلامیزەکردنی هەموو سێکتەرەکانی ژیان و چەسپاندنی شەریعەت و گەڕانەوەی حوکمی ئایینی و دەوڵەتی ئایینی و لێدان لە دیموکراسیەت و عەلمانیەت و پلورالیەت و پێکەوەژیان وجیاوازیەکانە. ئەوان کە ئێستا سەرمان نابڕن، لێمان نادەن، حوکمی شەریعەتمان لەسەر جێ بەجێ ناکەن و ژن بەردباران ناکەن و ناوێرن ئازادیەکانمان لەقاڵبی ئایدیۆلۆجیای خۆیان بدەن و دۆگم و عەقیدە و بیروباوەڕی خۆیانمان بەسەردا بسەپێنن، لەچاکەی خۆیان نییەو مانای ئەوە نییە کە ئەوان باوەڕیان بە سەپاندن و تیرۆرکردنی ئازادی خوازان و لەناوبردنی چەمکەکانی دنیای مۆدێرنێتەو سڕینەوەی پێکەوەژیان و بیری لێبوردەیی و فرەیی نییە.

نەخێر ئەزیزم، هەرگیز بەدەنگ بوونی ئەوان لەو سەنگەرەوە نییە، بەڵکوو ئەوان ئێستا لە قۆناغی مەکی و دەعوەو بە دەسەڵاتی و جەبانی و تاکتیک و فرت و فێڵ و تەقیە و دوو ڕوویی دان، قۆناغێک هێشتا گەڕەکێک و کۆڵانێکیان بەدەستەوە نییە، داوای چەسپاندنی نەریتی چوارژنی و بەشەریعەتکردنی دەستورو بەئیسلامیزەکردنی تەواوی کایەکانی کۆمەڵ دەکەن، ئەوان هێشتا قوتابخانەیەکیان بەدەستەوە نییە، دەستکاری پرۆگرامی خوێندن و فۆلکلۆری کوردیمان دەکەن و بە زیادکردنی ئایینناسی بۆ بابەتی ئایینی لەقوتابخانەکان قەڵس دەبن و دەماری ڕاسیزم بوونیان دەگیرێت و کەرقی دەمارگیری ئایینیان بەرزدەبێتەوە و دەیکەن بە قیامەت و هەرا.

ئەوان دژی ئەوەن جگە لەئایینی ئیسلام، مناڵ و ڕۆڵەی کورد بە هیچ ئایینێکیتر ئاشنا بێت و زانیاری و شارەزایی لەسەری هەبێت، لێرەو لەوێ فشارو هەڕەشە لە ئازادی خوازان دەکەن و داستانی ع□قدی لەپرۆگرامی خوێندن و پەروەردە لادەبەن و داوا لە وەزیری پەروەردە دەکەن داوای لێبوردن بکات و داوا لەوەزیری ڕۆشنبیری دەکەن فلان پرۆگرامی کچە مۆدێل و فیسار بەرنامەی کرانەوەی فلان کەنالی کوردی و ئەو فلیمی تەلەفیزۆنی ڕابگرن. چونکە لەگەڵ ئایدۆلۆجیاو ئەقڵیەت و ئەتەکێت و ئادابی ئیسلامی سیاسی و سەلەفیزم ناگونجێت.

ئەزیزم ئەوان بەبەرنامە و پلان و پیلان، شەو ڕۆژیان ناوەتە سەریەک و هێدی هێدی، خەریکن ئاید□ل□ژیاو بیر وباوەڕ و دۆگمی خۆیان د□خ□ن□ن□ نێو هەموو سێکتەرەکانی کۆمەڵ، بەتایبەتی کەرتی پەروەردەو ناوەندەکانی خوێندن، خەریکن لەناو قوتابخانەکان، ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ، لەڕێگای کەسانی ترەوە، مزگەوت دروست دەکەن، ڕاستەو خۆ لەڕێگای ئەو مامۆستایانەی لەخۆیان و سەربەخۆیانن، چ بە ئاشکرا، یان بە نهێنی، ئنتیمایان بۆ ئیسلامی سیاسی و سەلەفیگەراکان هەیە، کار لەسەر بە ئیسلامیزەکردنی کردنی قوتابیان و لێدان لە کورد بوون و ڕەسەن بوون و، بەعەرەب کردنمان دەکەن. لە یەکێک لەقوتابخەکان، کە بەڕێوەبەرەکەی مامۆستایەکی هاوڕێمە، وا لەمنداڵەکان گەیەندراوە، ئەگەر ئەو مامۆستایە هاتە پۆل و گووتی بەیانی باش و بە کوردی سڵاوی کرد، وڵامی نەدەنەوە، دەبێ بەعەرەبی و جگە لە(السلام علیکم)ی عەرەب، بە هیچ شێوەیەک دروست نییە، بەزمانی کوردی سلاو بکرێت. هەر لەهەمان قوتابخانەو بەرلەچەند ڕۆژێک، کار گەیشتە ئەوەی لە بڵندگۆی مزگەوت بانگی ئەوە درا، کە کەس منداڵی خۆی نەنێرتە قوتابخانە، چەند ڕۆژێک وایانیش کرد. گوایە بەڕێوەبەری قوتابخانە، کەسێکی کافر و بێ ئایین و مولحیدە و نایەتە نوێژی جومعە و جەماعەت. گوتیان ئێمە منداڵی خۆمان نانێرینە بندەستی بێ باوەڕ و مولحیدێک. هێرش و هەڵمەتێکی گەورەشیان لەناو گوند و لە تۆڕەکۆمەڵایەتییەکان دژی ئەو مامۆستاو بەڕێوەبەرەی هاوڕێم دەستپێکرد، بەگەورە و بچووکیانەوە. ئێستاش و تاکاتی نووسینی ئەو وتارەشم، هەڕەشە و تۆمەت و تەشهیر دژی ئەو بەڕێوەبەرەی هاوڕێم و هەوڵدان بۆ بەئەهریمەنکردن و بەنەفرەتکردن و بە ناشیرینکردنی بەردەوامە. تەنانەت هەوڵی دەرکردنیشی دەدەن لەو دێیە و خەریکن وەکو نەسر حامد ئەبو زێد هەوڵی دروستکردنی کێشە دەدەن لەنێوان بەڕێوەبەرەکەو خێزانەکەی و کەسوکاری خێزانەکەی. هەموویش بە فیت و پلانی ئیسلامی سیاسی و سەلەفیزم□کان، تەنها تاوانی مامۆستای بەڕێوەبەر، نەچونە مزگەوت و سەلام کردن بەکوردی و قسە لەسەر کردنیەتی سەبارەت بە ڕێزگرتن لە

بیروڕای ئازاد و یەکسانی قوتابخانەو مزگەوت لە پیرۆزیدا،
هەمان شت پێش چوار ساڵە، بەسەر خۆشم هات، لە یەکێک لەو دەیانەی تێدا مامۆستابووم، بەفیتی ئیسلامی سیاسی و سەلەفیگەراکان، سکاڵایان لە پەروەردەو لای موختاری دێ و خەڵکی دێ و ئەنجومەنی دێ، لەدژم تۆمارکرد و دایک و باوک و کەس و کاری قوتابیەکانیان لەدژ هاندام و داوای لابردنیان کردم، بە تۆمەتی زەردەشتی بوون و بێ دین بوون و بیانووی ئەوەی من گوایە بە باوەڕ، ئێزدی و زەردەشتیم ، تەنها تۆمەت و تاوانم ئەوەبوو لەوتاری ڕێزبوون گوتم: ناوی عەرەبی لەمنداڵەکانتان نەنێن و جبەی عەرەبی و دیشداشەی عەرەبی نەپۆشن و جلی کوردی بپۆشن و زمانی عەرەبی پیرۆز نییە بۆ ئێمەی کوردو تەنها زمان، زمانی ئێمە بێت، زمانی کوردیە. لەسەریان کردم بەهەرا و فەرتەنەو ڕۆژی حەشر، ئەوەش پێدەزانم مامۆستای وانەی ئایین، لە یەکێک لەقوتابخانەکان، لەو دەڤەرەی منی تێدام هەڕەشەی لەسەر نەبەستنی لەچک لەقوتابیان کردووە، چەندین مامۆستا دەناسم لە بەردەمم دا،گاڵتەیان بە سرودی ئەی ڕەقیب کردووەو گوتویەتانە دروست نیە بڵێیت دینمان ، ئاینمان، هەرنیشتمان. مامۆستایەکیتر لەو قوتابخانەی منی تێدا، کاتێک باسی دەوڵەتی ماد و مێژووی باب و باپیرانی کورد و هەستی نەتەوایەتی و کوردایەتی دەکەم، بزە دەیگرێت و گاڵتەی بە وەزعەکەدێت و دەڵێت نەتەنەوە چییە؟ ئەمە موسڵمانین و بەس، شانازیش بەفەڵەستین و زمانی عەرەبیوە دەکات.
مامۆستایەکی تر دەناسم و دەڵێت شیعر کفرە و قورئان دەڵێت(الشعراء یتبیعهم الغاوون)
مامۆستایەکی تر دەناسم، لەپێشەمن گاڵتە بە شیعر و ئەدەبیات دەکات و ئەمەی بەو قوتابیەی پۆلی دوانزەی گوت، کەمن کتێبی شیعری خۆمم پێشکەشکرد، جگە لەئایین و بیسم اللە و ئیسلام، شیعر وو هەموو شتێک درۆیەو مەیخوێنەوە، شعری دڵداری حەرامە، ئەو کتێبە فڕێ هیچت ناکات، تەنها کتێبەکانی ئیسلام بخوێنەوە، مامۆستای تردەناسم ،گاڵتە بە وانەی وەرزش و هونەر ومۆسیقا دەت و وانەی مۆسیقای لا، یەکسانە بە بێ ئەخلاقکردنی قوتابی،
وەزیری پەروەردە فریا بکەوە، گەرنا نەوەیەک لە بن دەستی ئەو جۆرە مامۆستایە دروست دەبێت، دژی مێژووی خۆی و نەتەوەکەی، دژی زمان و ئاڵاکەی، دژی ڕەسەنەتی بوون و کوردبوونەکەی، دژی مافەکانی ژن و ئازادیەکانی مرۆڤ، دژی هونەرو مۆسیقا، دژی شیعر و شانۆو وێنە، دژی و هونەر و تابلۆ و پەیکەر، دژی پێکەوەژیان و ئەو لێبوردەیی و فرەییە جوانەی کۆمەڵەی کوردەواری و کوردستانی ئازیز، نەوەیەک، دەبێتە خزمەتکاری بێگانەو دژی هەموو شتێکی خۆی،
نەوەیەک میشکی بە بیری عروبە هاک و ئەقڵیەت و میناڵێنتی بەتەواوی

بەداعش و بەتەعریب دەکرێت،
کارەساتە، قوتابی هەبووە، پۆلی چواری سەرەتایی بووە، بەمنی گوتووە، جائیز نییە، جەژنی لەدایک بوون بۆ مناڵ و هیچ کەسێک بگێڕیت، بیدعەو حەرامە، قوتابی پۆلی حەوت بووە، بەمنی گوتووە، پەیکەر بت و شیرکە!
ماوەتەوە بڵێم:
ئێمە دژی ئایین نین، نەخێر، هەرگیز، بەڵکو دژی بەسیاسەتکردنی ئایین ، بەحزبی کردنی ئایین و بەئایدلۆژیاکردنی ئایینین، دژی ئەوەین کەرتی پەروەردە، بکەوێتە دەست ئەقڵیەتی ئیسلامی سیاسی و سەلەفیزمەکان، نەوەیەکی بیر داخراو داعشی دروست بێت، نەوەیەک ئیسلامی سیاسی و سەلەفیگەراکان، بۆ بەرژەوەندی ئەجێنداو ئایدیۆلۆژیاکەی خۆیان و دوژمنانی کورد و مرۆڤایەتی بەکاریان بێنن.

شەماڵ بارەوانی

چەند وردە سەرنجێکی ژیانی ڕۆژانە.. وریا مەعروف

بارودۆخ و ڕەفتار و کار و کردەوەی ڕۆژانەمان جۆرێکی ئاڵۆزە و شایەنی هەڵوەستە لەسەر کردن و تێفکرینە، چونکە دواجار ئەمە دەبێتە نەریت و ڕیگەی ژیانی هەمووان.
خۆشبەختانە تاکی کوردی تاکێکی ئامادەیە بۆ باشە و چاکە، چونکە خێزانی کوردی خێزانێکی پتەو بووە و گرنگی تەواوی بەمنداڵەکانی داوە و ئاگاداریان بووە، بەڵام لە ئێستادا دۆخەکە گۆڕاوە و ئەو باشی و چاکەیە کە کاڵ بۆتەوە ڕەنگە نەمێنێ.
گۆڕانی کۆمەڵایەتی ڕوودەدات و پێویستە گۆڕانکاری لەخۆماندا بکەین، هەروەها بەهۆی جیهانگیری و تەکنەلۆژیا گۆڕانکاری□کان خێراتر و زووتر دەگەنە هەموو شوێنێك، ناکرێ تۆ لەو گۆڕانەی دونیا بەجێ بمێنی و دوا بکەویت، بەڵام پێویستی بە میکانیزم و پلانی تایبەت هەیە کە ڕێڕەو ئاڕاستەی ئەم تەوژمی گۆڕانە لەگەڵ واقیع و پەروەردەی کۆمەڵگەکەت یەکانگیر بێت. رێگە ئاوەڵا کردن بۆ

گۆڕانكارى و بەهەڕەمەكى لاسايى كردنەوە دۆخێكى شێواو و لادانى گشتى لێدەكەوێتەوە كە دواجار ڕاستەڕێ بوون و چاككردنەوەى مەحال□ د□بێت.
تۆڕە كۆمەڵايەتييەكان بەچڕيى بەكار دەهێنرێ و و هەروەها دراما دۆبلاژكراوەكانيش بينەرى زۆر جدى و سەرسوڕهينەرى هەيە. كە ئەمانە كاريگەرى زۆر قوڵيان هەيە لەسەر پێگەياندن و پەروەردە و گۆڕانى كۆمەڵايەتى، زاڵن بەسەر دۆخى گشيداو زۆرينەن. زۆر جاران تۆ منداڵەكەى خۆت بە باشترين شێوە پەروەردە دەكەين و فێرى ڕەفتار و ئەتەكێتى ئينسانيانەى جوانى دەكەيت بەڵام كە دەڕواتە دەرەوە لاى هاورێيانى و دەگەڕێتەوە فێرى ك□م□□□□ك قسەى خراپ و جنێو و ڕەفتارى ناشايستە بووە.
نەبوونى هەستى بەرپرسيارەتى، تاكێكى بێ ناوەڕۆك و بێ ناسنامە دروست دەكات كە ڕێگەى خۆى نەزانێت، كواليتى ژيانى شێواو و سەرگەردانانە تێپەڕێنێت، ئەويش بە لاسايى كردنەوەى ئەوانيتر و خۆهەڵقورتاندن لە كار وبارى ئەوانيتر بەبێ ئەوەى هيچ سوودێك بەو بگەينێت.
ڕكابەرى و سەر لێشوان و تێكەڵكردنى ڕۆڵى كۆمەڵايەتى و تاكێكى بێ ئاوەز و لاواز دروست دەكات كە نەتوانێت رۆڵە ڕاستەقينەكەى خۆى بەرجەستە بكات.
شێواوى گشتى، كۆمەڵگەيەكى شڵەقاو و بەرخۆر و بێ ڕوئيا دروست دەكات، دواجار هەمووان دەبنە قوربانى و كەس ناتوانێت خۆى ل□ □ □زگار بكات، هەرچەندە ناڕازى بن، تەنانەت ناتوانن خۆشيان كۆنترۆڵ بكەن چونكە ئەوەى هەيە بووەتە نەريت و ڕێگەى هەمووان، ڕاستكردنەوەى تەنيا ڕێگەى خۆت دەبێتە لادان لە بينينى گشتيەوە.
ئەگەر بە ستراتيژێكى ئينسانى و نيشتمانى پلان و بەرنامەى بۆ دانەڕێژرێ كە ئيستا وا كاريگەرييەكانى لەبەر چاومانە دوو ئەوەندەى ترى لێدێت، پێويستە سەرلەنوێ پێناسەى هەموو شتەكان بك□ين□و□ و ئەم ئاڵۆزيى و شێواويە نەمێنێت و لەژێر سايەى سيست□م□كدا هەمووى ڕێكبخرێتەوە.

ك□ورتەچيڕۆك/ ئيسرا.. رەسوڵ

بەختیار

ماوەیەک بوو بەتەنیا لەبازاڕ دەمبینی، لەکۆمەڵگەی ئێمەدا ئافرەت نابێ بەتەنیا بسوڕێتەوە، بەڵام ئەو هەردەم بەتەنیا بوو، نەدەبوایە لێی نزیک ببمەوە، نەوەک خەڵک بەچاوێکی دیکە سەیرم بکەن، نەوەک بڵێن هەردەم بەدوای کچ و ژنانەوەیە، خۆشی یەکێک لەوانە بوو، بەهیچ شێوەیەک سەیری کەسی نەدەکرد، زۆر بەکەمیش پیاوان سەیریان دەکرد، ئەو ئافرەتێکی شێ و وێ بوو، خەم و خەفەتی رۆژگاریش وەک پیرێکی لێکردبوو، تەمەنی نزیک سی ساڵانێک دەبوو، هەندێکجار لەچایخانەکانی سەر شەقام وەک هەموو خەڵک دادەنیشت و چای دەخواردەوە بەکوردییەکی شکاویش بەچایچییەکەی دەگوت پارەم پێ نییە.

ماوەیەک لەپێش چاوان ونبوو، دواتر لەنزیک باخی شار بینیم لەگەڵ ئەو پیرە پیاوانە دانشتووە، کە وەکخۆی بێکەسن، دیار بوو ئەو پیرە پیاوانە زۆر کەیفیان بەقسەی ئەو ئافرەتە بێکەسە دەهات…من هەندێک لەو پیاوە پیرە بێکەسانەم دەناسی، زۆرێک وەکو من هاوکاری دەکردن، لەو کاتەی منی بینی بانگی کردم و دوای چاک و چۆنی، سەرحانی پیر گوتی:لەشارەکەتان بێکەسێکی دیکە زیاد بوو، ئەم ئافرەتە ئاوارەی مووسڵە دوای ئەوەی شارەکەیان وێرانکرا بەهۆی شەڕ و شۆڕ و نالەبارییەوە بەتەنیا رووی لێرەکردووە، بزانە کارێکی بۆ نادۆزییەوە، لەماڵێک خزمەت بکات.

کاتێک ئەو ژنە ئاوارەیە گوێی لەوشەی خزمەت بوو، رووخساری تێکچوو، بەکوردییەکی خراپ گوتی: باسی چیتانکرد..

سەرحانی خەڵکی شاری ناسرییەیە، ماوەی چەند ساڵێک بوو لەشارەکەمان دەژیا. کوردییەکی باش فێربوو بوو رووی لەمن کردووو گوتی: ئەمە هیچ وشەیەکی خراپمان لەدەم نەهاتۆتە دەرەوە، بەڵێ بەعارەبی مەبەستەکەی روونکردەوە.

ژنە عەرەبەکە: کەمێک بەهێمنی گوتی: من ناتوانم خزمەتی کەس بکەم، ماوەیەکی دەمبینن، چ کارێک دەکەم.

لەوکاتەدا شوێنەکەی جێهێشت، منیش بەسەرحانم گوت:مام سەرحان ئەوە ئافرەتە ناوی چییە.

-ئیسرا موسەوی.

دوای ئەوەی دەخەکە هەور بووەوە، موسڵ ئازاد کرا، ئیسرا لەچاوان ونبوو، منیش ئەوم هەر لەخەیاڵ نەمابوو، ڕۆژگارە هات و چوو ڕێم کەوتە بازاڕێکی نوێ یەکێک لەگەڕەکەکان، لەبەردەم دوکانێکدا لەپیاوێکی تەمەن نزیک حەفتا ساڵە ورد بوومەوە، هەستم کرد، ئەو

کەسە دەناسم، کاتێک ئەو پیرە پیاوە سەری بەرزکردەوە، یەکسەر گوتی: فەرموو مامۆستا، بەدەنگی زانیم ئەوە سەرحانی ناسرییەیە، ئەو زۆر پۆشتە بوو، لێنەگەڕا هیچ پرسیارێکی لێبکەم یەکسەر گوتی: ئیسرای مووسڵاویت لەبیرە، ئەو کەسی نەماوە، بەڵام موڵکێکی زۆریان لەشارەکەی خۆیان هەبوو، هەموو شتێکی ه□موو شتێکی فرۆشت و گەڕایەوە ئێرە، ئێستا ئەو هاوسەرمە، کاتێک گەڕایەوە، هەرچی هەژار و ئاوارەی، کە خۆی رۆژانە قسەی لەگەڵ دەکرد ل□خۆی کۆکردەوە و هەریەکەو دوکانێکی لەیەکێک لەگەڕەکەکان بۆ دانان.

قەسیدەی چیرۆکی خۆمتان بۆ ئەگێڕمەوە.. شیعری: ستیڤان شەمزینی

پێش ئەوەی ئەم هەموو ئەسەفەی غووربەت و
دڵ هەڵقرچانەی وڵاتی بەستەڵەک بمکوژێت
دەفتەرێکی تەزیو دەهێنم
بە قەڵەمی بەفر وەسێتنامەیەک ئەنووسم
لە توێی هەر لاپەڕەیەکدا
چیرۆکێکی سارد گەرم ئەکەمەوە
بێ ئەوەی بیرم بچێت
لەم دنیا پان و بەرینەدا
بێ ناونیشانترین پیاو و
ونبووترین شاعیرم
چیرۆکی خۆمتان بۆ ئەگێڕمەوە
خۆ من حکایەتێکی خۆش و
سەربردەیەکی بەختیارم نییە
نازانم چی بگێڕمەوە و
بۆچی ئەتانەوێت دڵی خۆم بکەمەوە؟
تەنیا ئەم وەسێتنامەیە
چیرۆکی پڕ ئێشی کۆترێکی غەریبی
وەک منی لە خۆ گرتووە

لە رۆژێکی تەنها و لێڵ
لەسەر زەوی تاریکیی لە دایک بووم
هەموو ژیانم سوڕانەوە بوو
لە بازنەی داخراوی خۆمدا
رۆژەکانم هەر هەموو هەتیو بوون و
شەوەکانم بێزار و بێ بزە
کوخێکم هەبوو بێ پەنجەرە
نەمدەتوانی تەماشای ئایندەی لێوە بکەم
دوو دەستم هەبوو لە هەڵم
نەمدەتوانی سەری غەمبارمی پێ هەڵگرم
دوو قاچم هەبوو چەقیو
نەمدەتوانی بەسەر پردی خۆشنودیدا
پێی بپەڕمەوە
دوو چاوم هەبوو بێ بینایی
نەمدەتوانی فڕینی نەورەسەکان ببینم
دڵێکم هەبوو هەمووی زام
نەمدەتوانی بەو هەموو پینەیەوە
بیکەمە کراسی بوکێنی ژیان
ئەوەی هەمبوو لە تەمەندا
سێ چوار قەڵەم بۆیەی رەش بوو
رەنگی هەر تابلۆیەکم دەکێشا
تۆپەڵێک رەشایی دەرئەچوو
رەنگی هەر ئارەزوویەکم دەکرد
شێوەی دەچووە سەر
لافیتەی رەشی پرسەکان
هەر شیعرێکم پێ ئەنووسین
کز□ بایەکی بێکەس بوون و
ئادرەسیان نەبوو لە هیچ
دیوانێکی لێو تەڕدا
بەلەمێکم هەبوو کون کون
هەزاران شەڕی بینیبوو
نەمدەتوانی سەفەری پێ بکەم
بە ناوی دەریای زەمەندا
چرایەکم هەبوو سەرکز
پێکەنینی بە ئازارەکانم ئەهات و
نەیدەتوانی ئەو هەموو تاریکییە
دەرک بکات کە لە رۆحمدا هەبوو

تەیرێکم هەبوو ناوی پێکەنین بوو
هیچ کات لەسەر چڵی لێوم نەنیشتەوە و
نەهاتە ناو قەفەسی دڵمەوە
خەیاڵێکم هەبوو، ناوی مۆتەکە بوو
هەموو کات گوڵە گەنمی زەردەخەنە و
چۆلەکەی عەشقی ئەتۆقاند
خەمێکم هەبوو، هاوڕێی هەمیشەیی و
بەوەفاترین هاودەمی عومرم بوو
هەمیشە وەک راوچییەک
ساتە بەختیارەکانی راو دەکردم
کاتژمێریکی کۆنم هەبوو
لە باپیرمەوە بۆم بەجێمابوو
چرکە بە چرکە غەمەکانمی دەپێوا و
تا مردیش روویەکی خۆشم لێ نەبینی
خەنجەرێکی دەم تیژم هەبوو
پاشماوەی خێڵی برین بوو
لە بری ئەوەی جەرگی تەنهاییم بدڕێ
هەموو کات دەچەقییە نزاکانم
ئەو نزایانەی بۆ باران دەمکردن و
پڕ پڕ بوون لە ویستی زیندوو بوونەوە
ئاوێنەیەکم هەبوو
هەروو□ک رۆحی خۆم درزی بردبوو
هیچ کات بزەیەکی بەسەر لێومەوە نیشان نەدا
هیچ کات هەستی ئاوریشمی
پیاوێکی غەریبی وەک منی نەبینی
بەرلەوەی ئێوارەیەکیش بگەمەوە پێی
بەقەد دیواری غەمەوە بەربووەوە و
هەپروون بە هەپروون بوو
گۆرانییەکم هەبوو گرینۆک
هەموو تەمەنی لایلایە بوو
بۆ عەشقێکی تاکلایەنەی باردوو
رۆژێک نەمبینی باسم بکات و
سوکنایی ببەخشێت بە دایکم
کە تا مردیش دوعای بینینەوەی منی ئەکرد
باخێکم هەبوو زۆر پیر ببوو
هەرچی تۆوێکم تێدا ئەچاند
هەر بەری نائومێدیی ئەگرت

هەر چی دارێکم بە درەختی
پێکەنینەوە موتوربە ئەکرد
لە کۆتاییدا ئەبووە شۆڕەبی گریان
هەرچی خەیاڵێکم تێدا ئەڕواند
تەنها ورد و خاشبوونم تێدا ئەدورییەوە
پاسکیلێکم هەبوو رەنگ سەوزی قەزوانی
ئەیبردەمە لای میکانۆکانی مناڵی و
مەرکانە شکاوەکانی حەوشەی
گەڕەکی تەنگ□ بەری بیرەوەریی
ئەسپێکم هەبوو سەرکێش لە غاردا
جارێک پێی ئەڕۆشتم
بەرەو کەرنەڤاڵی پەروانە مەستەکان
ل□ ناکاو گلام و بەربوومەوە
ناو سەحرای زەمان و
هەرچی تووتڕکی دڵڕەقییە
بە خەونە ئاڵەکانمەوە نوسان
جارێکی تریش پێی ئەچووم
بۆ کەناراوەکانی شیعر
کە لەوێ خەڵک بەچاوی دڵ
سەیری دنیا ئەکەن
لە ناکاو لەسەر پشتی بەربوومەوە
بۆ ناو کێڵگە سەرابییەکان و
کۆماری موحیبەتە سەربڕدراوەکان
گیرفانێکم هەبوو، قووڵ قووڵ
زۆر جار پڕم دەکردن
لە مێوژی هەقایەتە خۆشەکانی داپیرەم
هەر کاتێک دەستم ئەکرد بەناویدا
هەقایەتێک دەربهێنم
داستانێکی تاعوناویی خۆی قووت دەکردەوە و
گیرفانی ئارامیی ئەدڕاندم
کۆترێکم هەبوو، نامەبەر
هەموو کاتێک نامەکانی دڵمی
ئەگەیاندە ئەو ژنانەی
لەسەر رێگای تەمەنم ئەوەستان و
چاوەڕوانی ئاوڕدانەوەیەکی جیاواز و
چاوداگرتنێکی عاشقانەم بوون
جارێک کۆترەکەم نامەی برد

بۆ ژنێک کە دەنگی سازی ئەوین
نەڕژابووە ناو هەستەکانی
ئەم ژنە دواجار بوو بە غوباری
ناو لاپەڕە بۆرەکانی زەمەن
جارێکی تر کۆترەکەم نامەی برد
بۆ ژنێک کە بەیانیان
مۆسیقای عەشقی ئەژەند و
ئێوارانیش گۆرانی بۆ دڵنیایی ئەچڕی
ئەم هەر زۆر زوو وتی
من لە کوێ تاقەتی پیاوێکی شێتم هەیە
کە دەفژەنی خانەقای سەرکێشی□
ئەمجارە کۆترەکەم نامەی برد
بۆ ژنێک رووخساری سیحر و
دەنگیشی قاسپەی کەو بوو
هەموو ژیانی لە نێو سەما و
فڕین لەگەڵ باڵندەی بەختەوەریدا
بەسەر بردوو
ئەمیش، هێندەی نەبرد
بە دەنگێک کە لە رەگەزی دڵڕەقی بوو
وتی، من بۆچی ئەبێت
مەراقەکانی ئەو لەناو جۆلانەی
خۆشبەختی خۆمدا راژەنم؟
وەک خۆری دەم کەلی ئێواران
خۆی لەناو تاریکیدا حەشاردا
کۆترەکەم ماندوو بوو
هەرچی نامەی منی گەیاند
یان بە دڕاویی ئەیهێنایەوە
یاخۆ لەناو زەرفی نامەکەدا
دڵی شکاوی منی ئەگەڕاندەوە
ئەو جارە، کۆترەکەم نامەی برد
بۆ ژنێک کە زامی غەریبی
هەموو گیانی کون کون کردبوو
هێشتا ئاسەواری فرمێسک
بە چاوەکانییەوە دیار بوون
ئەو ژنێک بوو لە قەبیلەی میهرەبانی و
تیرەی هەتاو
ئەو هەرگیز بەردی نەگرتبووە

شوشەی دڵی هیچ گوڵێکی شەیدا
هیچ کات نوێژی عەشقی
بە هیچ بارانێکی سەوداسەر نەبڕیبوو
لە چاوەکانییەوە تیشک و
لە رۆحییەوە کانییەک لە جوانی هەڵدەقوڵا
ئەو هەر زۆر بە خێرایی
نامەکەی دڵمی قبوڵ کرد
ئەو زۆر زوو لە ناخمدا
دەستیکرد بە تەقینەوە
ئەوەی هەمە لە ژیاندا، ئەو ژنەیە
کە بە چاو تروکاندنێک
ئاگر لە دەشتی عاتیفەم بەر ئەدا
بە یەک بزەی سەر لێوی
دەریای مەنگی شیعرم
ئەخاتە مەوجدان
ئەمێستا، ئەو پێکەنینەکانم
لەگەڵ بەش دەکات و
فرمێسکەکانم دەبات بۆ خۆی
ئەمێستا، ئەو لەزەتی ماچم
پێد□ بەخشێت و
تاڵەییەکانی وجودم دەبات بۆ خۆی
ئەمێستا، شەرابی لەزەتم
پێ ئەنۆشێ و
غەمەکانم دەخاتە کۆڵی خۆی
ئەمێستا ئەو ژنە
منی لە کەلاوەی ژیاندا
هەڵگرتۆتەوە بۆ خۆی

شیعری: ستیڤان شەمزینی

ئۆکتۆبەری 2018
ئەڵمانیا – بیلەفێڵد
“نەخۆشخانەی گلیاد ئاینس”

شیعری منداڵان/ زمانی دایک.. عەلی حەمەڕەشید

زمانەکەم کوردییە و
شانازیی پێوە دەکەم
ئەو باشترین بەڵگەیە
دەیسەلمێنێ کە من هەم
...
بە پێشخستنی وزمان
هەمیشە لە هەوڵدام
وەک چاوم خۆشمدەوێت
هێندە شیرینە لەلام
...
پارێزگاری کردنی
ئەرکی درشت و وردە
چونکە زمانی دایک
ناسنامەی ئێمەی کوردە
٢٣/٢/٢٠١٩